

Ghid

Reflectarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități în pregătirea și implementarea programelor și proiectelor cu finanțare nerambursabilă alocată României în perioada 2021-2027

Implementarea și aplicarea Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități (Convenția), în conformitate cu Decizia 2010/48/CE a Consiliului, reprezintă condiția favorizantă orizontală de interes pentru acest ghid.

Criteriul de îndeplinire a acestei condiții vizează existența unui cadru național care asigură punerea în aplicare a Convenției, care trebuie să includă:

1. Obiective cu ținte măsurabile, mecanisme de colectare a datelor și mecanisme de monitorizare;
2. Modalități prin care să se asigure că politica, legislația și standardele în materie de accesibilitate se reflectă în mod corespunzător în pregătirea și implementarea programelor;
3. Modalități de raportare către comitetul de monitorizare cu privire la cazurile în care operațiunile sprijinite de fonduri nu respectă Convenția, precum și cu privire la plângerile referitoare la Convenție prezentate în conformitate cu măsurile adoptate în temeiul articolului 69 alineatul (7) din Regulamentul (UE) 2021/1060.

! În atenția potențialilor beneficiari:

Recomandările din ghid sunt indicative și trebuie adaptate în strânsă legătură cu Ghidul Solicitantului și regulile aplicabile programului prin care doriți să obțineți finanțare!

Cuprins

1.	Abrevieri	3		
2.	Cuvânt introductiv	4		
3.	Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități	6		
4.	Cadrul strategic, instituțional și legal	8		
	4.1.	Cadrul strategic european și internațional	9	
	4.2.	Cadrul strategic național	13	
	4.3.	Cadrul instituțional național în conformitate cu art. 33 din Convenție	16	
		4.3.1.	Instituții responsabile cu implementarea Convenției	16
		4.3.2.	Instituții responsabile de monitorizarea implementării - mecanisme independente	18
	4.4.	Cadrul legal național	22	
5.	Obligativitatea respectării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități în utilizarea fondurilor	23		
6.	Programarea fondurilor 2021-2027	24		
7.	Implementarea fondurilor 2021-2027	32		
8.	Monitorizarea, evaluarea și raportarea în cadrul programelor 2021-2027	39		
9.	Examinarea plângerilor referitoare la fonduri	45		
10.	Prevederi finale	46		
Anexa 1	Glosar de termeni			
Anexa 2	Politica de coeziune - Regulamente europene 2021-2027 - scurtă prezentare			
Anexa 3	Legislație europeană aplicabilă domeniului drepturilor omului și drepturilor persoanelor cu dizabilități			
Anexa 4	Legislație națională în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități			
Anexa 5	Cadrul instituțional al UE pentru implementarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități			
Anexa 6	Model de grila de verificare a accesibilității			
Anexa 7	Principalele dispoziții legislative la nivel național și internațional privind accesibilitatea			

1. Abrevieri

AA	Autoritatea de Audit
ACP	Autoritatea pentru Certificare și Plată
AM	Autoritate de Management
ANPDPD	Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități
AP	Acord de Parteneriat
CDFUE	Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene
CNCD	Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării
CM	Comitet de Monitorizare
Convenția	Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități
Consiliul	Consiliul de Monitorizare a implementării Convenției
FAMI	Fondul pentru Azil, Migrație și Integrare
FC	Fondul de Coeziune
FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
FEAMPA	Fondul European pentru Afaceri Maritime, Pescuit și Acvacultură
FSE+	Fondul Social European plus
FSI	Fondul pentru Securitate Internă
FTJ	Fondul pentru o Tranziție Justă
IMFV	Instrumentul de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize
IAP	Instituția Avocatul Poporului
MIPE	Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene
OI	Organism Intermediar
PC	Punctul de contact pentru implementarea Convenției
PNFAM	Programul Național Fondul Azil și Migrație
PNFSI	Programul Național Fondul Securitate Internă
PNIGFV	Programul Național Instrumentul pentru Gestionarea Frontierelor și Vize
POAT	Programul Operațional Asistență Tehnică
POCIDIF	Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare
POEO	Programul Operațional Educație și Ocupare
POIDS	Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială
PODD	Programul Operațional Dezvoltare Durabilă
PAP	Programul Acvacultură și Pescuit
POR	Programe Operaționale Regionale
POS	Programul Operațional Sănătate
POT	Programul Operațional Transport
POTJ	Programul Operațional pentru Tranziție Justă
Program	Program operațional/program național afaceri interne
Regulamentul dispoziții comune sau RDC	Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize
Strategia	Strategia națională privind drepturile persoanelor cu dizabilități „O Românie echitabilă” 2022-2027
Strategia UE	Uniunea Egalității - Strategia pentru drepturile persoanelor cu dizabilități 2021-2030
TIC	Tehnologia Informației și Comunicațiilor

2. Cuvânt introductiv

Pentru perioada de programare 2021-2027, Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize (denumit în continuare RDC) introduce printre condițiile de utilizare a fondurilor, condiția favorizantă orizontală privind implementarea și aplicarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități. Prin aceasta, în utilizarea fondurilor, în toate etapele de programare, implementare și monitorizare a programelor operaționale și programelor naționale finanțate din fonduri 2021-2027 (denumite în continuare „programe”), se va urmări participarea și integrarea deplină și efectivă a persoanelor cu dizabilități în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți.

Prezentul ghid este destinat să faciliteze implementarea și aplicarea prevederilor Convenției, respectiv, să reflecte politicile, legislația și standardele în materie de accesibilitate în pregătirea Acordului de Parteneriat dintre România și Uniunea Europeană și a programelor, precum și să încurajeze acțiuni și măsuri eficiente în elaborarea și implementarea proiectelor cu finanțare nerambursabilă.

Prezentul ghid urmărește să sprijine personalul din cadrul administrației publice centrale, respectiv din Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, ministerele de linie cu atribuții în gestionarea fondurilor europene, agenții și alte autorități publice, atât în etapa de programare cât și în cea de implementare, pentru exercițiul financiar 2021-2027, dar și potențialii beneficiari care solicită finanțare nerambursabilă din fondurile europene, în integrarea prevederilor Convenției în cadrul proiectelor lor, de la momentul pregătirii și până la finalizarea acestora.

Ce conține ghidul:

- principalele elemente ale cadrului legal european și național cu privire la problematica dizabilității și a drepturilor persoanelor cu dizabilități;
- îndrumări cu privire la elementele care trebuie avute în vedere în etapele de programare, implementare, monitorizare și soluționarea plângerilor referitoare la fonduri;
- domeniile în care proiectele propuse pentru finanțare, respectiv finanțate din fonduri, pot susține implementarea prevederilor Convenției.

Principii

Dreptul la egalitate în fața legii și protecția împotriva discriminării reprezintă norme fundamentale în legislația internațională în materia drepturilor omului având la bază Declarația universală a drepturilor omului.

Persoanele cu dizabilități sunt membre ale societății și au dreptul să rămână în comunitățile lor locale. Acestea ar trebui să primească sprijinul de care au nevoie în cadrul structurilor obișnuite de educație, sănătate, ocupare și servicii sociale.

Acceptând egalitatea deplină în drepturi a persoanelor cu dizabilități cu ceilalți membri ai societății, acestea ar trebui să aibă și obligații egale. Odată ce aceste drepturi se regăsesc în practică, societățile ar trebui să își ridice așteptările față de persoanele cu dizabilități, respectiv să asigure asistența persoanelor cu dizabilități pentru ca ele să își poată asuma întreaga responsabilitate ca membri ai societății.

Convenția recunoaște, la art. 3, următoarele principii generale:

(a) Respectarea demnității inalienabile, a autonomiei individuale, inclusiv a libertății de a face propriile alegeri, și a independenței persoanelor se referă la valoarea pe care fiecare persoană, indiferent de deficiența/afectarea ei, o poate aduce în cadrul societății. Perspectiva persoanelor cu dizabilități trebuie inclusă în experiența globală de viață. Principiul stă la baza procesului de identificare și eliminare a barierelor pentru a permite persoanelor cu limitări de activitate sau restricții de participare să-și exercite, conform consimțământului liber și informat, drepturile și libertățile fundamentale ale omului.

(b) Nediscriminarea presupune luarea de măsuri pentru prevenirea, identificarea și sancționarea oricărei forme de discriminare, inclusiv a discriminării multiple la care pot fi supuși copiii, fetele și femeile sau persoanele vârstnice. Principiul conduce la necesitatea adoptării unor măsuri specifice care sunt necesare pentru a accelera sau a obține egalitatea de facto a persoanelor cu dizabilități.

(c) Participarea și integrarea deplină și efectivă în societate este condiționată de existența unui cadru social, economic, juridic, politic, cultural și de mediu care acționează ca factor facilitator și contribuie la exercitarea deplină a drepturilor. Participarea deplină și efectivă în societate presupune atât identificarea și eliminarea restricțiilor, cât și adoptarea unor măsuri active și eficiente pentru garantarea exercitării depline a drepturilor fundamentale. Participarea se referă, de asemenea, și la luarea de măsuri eficiente în scopul schimbării de atitudine și comportamente care pot duce la stigmatizare, marginalizare sau excludere a persoanelor cu diverse deficiențe/afectări. Persoanele cu dizabilități trebuie să fie informate, să aibă oportunități de participare activă și măsuri adecvate pentru revendicarea drepturilor lor. Principiul privind participarea și integrarea deplină și efectivă în societate este legat de conceptele: „design universal” și „adaptare rezonabilă”.

(d) Respectul pentru diversitate și acceptarea persoanelor cu dizabilități ca parte a diversității umane și a umanității presupune recunoașterea dizabilității ca dimensiune universală, inevitabilă, a diversității umane. De asemenea, acesta implică recunoașterea contribuțiilor valoroase, existente și de perspectivă, aduse de persoanele cu dizabilități la bunăstarea generală și a diversității comunităților din care fac parte. Persoanele cu dizabilități sunt titulare de drepturi. Societatea are obligația de a crea condițiile care să permită atât cunoașterea cât și recunoașterea nevoilor lor specifice pentru a le asigura participarea deplină și activă, fără discriminare.

(e) Egalitatea de șanse este rezultatul procesului de egalizare a șanselor prin care diferitele structuri din societate și de mediu, precum infrastructura, serviciile și informarea, care au devenit disponibile inclusiv persoanelor cu dizabilități. Principiul implică recunoașterea persoanelor cu dizabilități ca participanți cu drepturi egale în cadrul societății.

(f) Accesibilitatea este rezultatul procesului care presupune luarea în considerare, încă din faza de proiectare, în toate politicile, programele din domeniul promovării drepturilor persoanelor cu dizabilități, serviciile, produsele și resursele din comunitate destinate persoanelor cu dizabilități, a aspectelor referitoare la cost, disponibilitate, adaptare, proximitate, pentru a preîntâmpina crearea de noi bariere, precum și identificarea și eliminarea barierelor existente care limitează accesul persoanelor cu dizabilități la toate domeniile vieții.

(g) Egalitatea între bărbați și femei se referă la necesitatea de a respecta și integra egalitatea de gen, în special pentru fetele și femeile cu dizabilități supuse discriminării multiple, în toate politicile și măsurile ce susțin deplina exercitare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, de către toate persoanele cu dizabilități.

(h) Respectul pentru capacitățile de evoluție ale copiilor cu dizabilități și respectul pentru dreptul copiilor cu dizabilități de a-și păstra propria identitate promovează încrederea în

potențialul de dezvoltare și în autonomia copilului, concomitent cu identificarea și acoperirea diferitelor nevoi specifice care, progresiv, pot apărea la un moment în evoluția sa. Pe tot parcursul evoluției lor, copiii cu dizabilități trebuie consultați și implicați în mod activ în procesele de luare a deciziilor referitoare la problemele privind persoanele cu dizabilități.

3. Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități

Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități reprezintă principalul instrument juridic internațional de luptă împotriva discriminării persoanelor cu dizabilități, constituind un pilon relevant și eficient pentru promovarea și protejarea drepturilor persoanelor cu dizabilități în Uniunea Europeană. Prin prevederile sale, Convenția stipulează în mod clar că persoanele cu dizabilități au dreptul de a participa deplin în toate domeniile vieții, astfel încât să-și poată îndeplini rolurile în societate, la fel ca toate celelalte persoane.

Convenția afirmă „universalitatea, indivizibilitatea, interdependența și inter-relaționarea tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și necesitatea ca persoanelor cu dizabilități să li se garanteze dreptul de a beneficia pe deplin de acestea, fără discriminare” și recunoaște faptul că „dizabilitatea este un concept în evoluție ce rezultă din interacțiunea dintre persoanele cu deficiențe și barierele de atitudine și de mediu care împiedică participarea lor deplină și efectivă în societate în condiții de egalitate cu ceilalți”.

Convenția stabilește pentru statele membre obligația de a consulta îndeaproape și de a implica persoanele cu dizabilități și organizațiile care le reprezintă în dezvoltarea și implementarea legislației și în toate procesele de luare a deciziilor referitoare la problematica dizabilității, inclusiv în procesul de monitorizare a implementării Convenției. Textul Convenției poate fi consultat la adresa:

<http://anpd.gov.ro/web/conventia/>

Cadrul conceptual

În cuprinsul Convenției, accesibilitatea este atât principiu general (art.3), obligație a statului (art.4), cât și domeniu de sine stătător (art.9).

Participarea persoanelor cu dizabilități la viața publică este strâns legată de autonomia acestora care, la rândul său, trebuie analizată în legătură cu capacitatea juridică, accesibilitatea și mobilitatea personală precum și cu dreptul de a trăi independent.

„Persoanele cu dizabilități au dreptul să aibă condiții bune la locul de muncă, să trăiască independent, să aibă șanse egale, să participe pe deplin la viața comunității lor. Toți au dreptul la o viață fără bariere. Și este obligația noastră, ca comunitate, să le asigurăm participarea deplină în societate, pe o bază egală cu ceilalți”.¹

Accesibilitatea spațiului public este esențială pentru exercitarea deplină a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale de către toate persoanele cu dizabilități.

Din această perspectivă, accesibilitatea apare ca un drept „hibrid”, ce cumulează elemente ale drepturilor civice fundamentale (din sfera non-discriminării) cu elemente ale drepturilor economice și sociale. Întrunind elemente din ambele categorii, accesibilitatea generează răspunderea statului atât *imediat*, prin împiedicarea oricărei acțiuni care nu este accesibilă persoanelor cu dizabilitati, cât și în mod *progresiv*, prin îndepărtarea barierelor de acces la obiectele existente, facilitățile, bunurile și serviciile destinate sau deschise publicului, în mod treptat și sistematic, cu scopul realizării accesibilității depline.

---

¹ Ursula von der Leyen, cu ocazia Zilei europene a persoanelor cu dizabilități, 1 decembrie 2020.

Persoanele cu dizabilități includ acele persoane care au deficiențe fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale de durată, deficiențe care, în interacțiune cu diverse bariere, pot îngreuna participarea deplină și efectivă a persoanelor în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți.²

O listă a principalilor termeni utilizați în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități se regăsește în Anexa 1 la prezentul document.

Obligații generale³ asumate de către statele părți, odată cu ratificarea Convenției:

În implementarea Convenției, statele părți se angajează să asigure și să promoveze exercitarea deplină a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului pentru toate persoanele cu dizabilități, fără niciun fel de discriminare pe criterii de dizabilitate. În acest scop, statele părți se angajează:

- să adopte toate măsurile adecvate legislative, administrative și de altă natură pentru implementarea drepturilor recunoscute prin prezenta convenție;
- să ia toate măsurile corespunzătoare, inclusiv cele legislative, pentru a modifica sau abroga legile, reglementările, cutumele și practicile existente care constituie discriminare a persoanelor cu dizabilități;
- să ia în considerare protecția și promovarea drepturilor omului pentru persoanele cu dizabilități în toate politicile și programele;
- să se abțină de la a se angaja în orice act sau practică ce contravine prezentei convenții și să se asigure că autoritățile și instituțiile publice acționează în conformitate cu prezenta convenție;
- să ia toate măsurile corespunzătoare pentru a elimina discriminarea pe criterii de dizabilitate de către orice persoană, organizație sau întreprindere privată;
- să inițieze sau să promoveze cercetarea și dezvoltarea bunurilor, serviciilor, echipamentelor și facilităților concepute pe baza designului universal, așa cum este definit acesta în art. 2, care ar presupune o adaptare minimă și la cel mai scăzut cost, pentru a răspunde nevoilor specifice ale persoanelor cu dizabilități, să promoveze existența și să încurajeze utilizarea acestor bunuri, servicii, echipamente și facilități concepute pe baza designului universal, precum și să promoveze designul universal în elaborarea standardelor și liniilor directoare;
- să întreprindă sau să promoveze cercetarea și dezvoltarea, să facă cunoscută oferta și să încurajeze utilizarea de noi tehnologii, inclusiv tehnologii informatice și de comunicații, dispozitive de suport pentru mobilitate, dispozitive și tehnologii de asistare, adecvate persoanelor cu dizabilități, acordând prioritate tehnologiilor cu prețuri accesibile;
- să furnizeze informații accesibile persoanelor cu dizabilități despre dispozitivele auxiliare pentru mobilitate, dispozitivele și tehnologiile de asistare, inclusiv noile tehnologii, precum și alte forme de asistență, servicii de suport și facilități;
- să susțină formarea, în domeniul drepturilor recunoscute de prezenta convenție, a profesioniștilor și a personalului care lucrează cu persoane cu dizabilități, în vederea îmbunătățirii furnizării asistenței și serviciilor.⁴

În ceea ce privește tehnologiile asistive, în anul 2016, Organizația Mondială a Sănătății a lansat o listă de produse de asistență prioritară⁵, cuprinzând 50 de produse de asistență pentru a sprijini statele în procesul de selectare, procurare și furnizare a acestor tehnologii.

² Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități

³ Art. 4, Convenție

⁴ Cf. Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, art. 4 alin.(1)

În luna mai 2018, Adunarea Generală a OMS a adoptat Rezoluția privind îmbunătățirea accesului la tehnologiile asistive⁶, care subliniază importanța vitală a produselor de asistență, cum ar fi: scaunele cu rotile, aparatele auditive, cadrele de mers, ochelarii, membrele protetice ș.a. Aceste produse permit oamenilor cu dificultăți în funcționare să ducă o viață productivă și demnă, participând la educație, piața muncii și viața socială. Fără o astfel de tehnologie, persoanele cu dizabilități, persoanele în vârstă și alte persoane care ar avea nevoie ele sunt deseori excluse, izolate și condamnate la sărăcie, cu riscul accentuării morbidității și dizabilității.

Lista de produse de asistență prioritară și Rezoluția reprezintă două dintre principalele instrumente de politică ale OMS în acest domeniu.

În același timp, în dezvoltarea și implementarea legislației și a politicilor de implementare a prezentei convenții, ca și în alte procese de luare a deciziilor referitoare la problemele privind persoanele cu dizabilități, statele părți se vor consulta îndeaproape și vor implica în mod activ persoanele cu dizabilități, inclusiv copiii cu dizabilități, prin organizațiile care îi reprezintă.

[art. 4 alin.(3) din Convenție].

4. Cadrul strategic, instituțional și legal

Politica de coeziune 2021-2027⁷

În cadrul exercițiului financiar 2021-2027, Comisia Europeană își propune ca obiectiv modernizarea politicii de coeziune, principala politică de investiții a UE care sprijină acțiunile de modernizare ale industriilor din regiunile Uniunii Europene, investițiile în inovare și tranziția către o economie circulară, cu emisii scăzute de dioxid de carbon. Totodată, acțiunile avute în vedere pentru perioada post 2020 vor contribui la consolidarea unui mediu favorabil întreprinderilor în Europa, creând condiții adecvate pentru creșterea economică, crearea de locuri de muncă și investiții.

Politica de coeziune 2021-2027 își concentrează resursele pe 5 Obiective de politică, respectiv:

- 1) ***O Europă mai inteligentă prin inovare, digitalizare, transformare economică și sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii;***
- 2) ***O Europă mai ecologică, fără emisii de carbon, care implementează Acordul de la Paris și investește în tranziția energetică, energia din surse regenerabile și lupta împotriva schimbărilor climatice;***
- 3) ***O Europă mai conectată, cu rețele strategice de transport și digitale;***
- 4) ***O Europă mai socială, care concretizează obiectivele Pilonului european al drepturilor sociale⁸ și sprijină ocuparea forței de muncă, educația, competențele, incluziunea socială la standarde ridicate de calitate și accesul egal la asistență medicală;***
- 5) ***O Europă mai apropiată de cetățeni, care sprijină strategiile de dezvoltare la nivel local și dezvoltarea urbană durabilă în întreaga UE.***

Uniunea Europeană se întemeiază pe valori precum respectarea demnității umane, libertatea, democrația, egalitatea, statul de drept și respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților.

În contextul semestrului european, aspectele legate de drepturile fundamentale sunt monitorizate și fac obiectul unor recomandări specifice fiecărei țări.

---

⁷ Informații prelucrate utilizând sursa: <https://europa.eu>.

⁸ https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_ro.

Pentru perioada 2021-2027, *condițiile favorizante* continuă abordarea condiționalităților ex-ante introduse pentru perioada de finanțare 2014-2020. În cadrul pachetului legislativ aferent perioadei de programare 2021-2027 sunt considerate 20 de condiții, patru dintre acestea fiind orizontale, aplicabile tuturor obiectivelor specifice, și 16 tematice pentru FEDR, FC și FSE+.

Regulamentul (UE) 2021/1060⁹ menționează la art. 15 alin.(2) faptul că cel care evaluează dacă sunt îndeplinite condițiile favorizante legate de obiectivul specific selecționat este chiar statul membru, care identifică, în fiecare program sau modificare a programului, condițiile favorizante îndeplinite și neîndeplinite, cu includerea unei justificări atunci când consideră că o condiție favorizantă este îndeplinită. O condiție favorizantă este îndeplinită atunci când sunt respectate toate criteriile aferente.

În situația în care Comisia Europeană nu este de acord cu autoevaluarea, aceasta informează statul membru cu privire la acest lucru și îi dă posibilitatea să-și prezinte observațiile în termen de o lună. Cheltuielile în legătură cu obiectivul specific în cauză vor putea fi incluse în cererile de plată, dar nu se vor rambursa de către Comisie până când aceasta nu a informat statul membru cu privire la îndeplinirea condiției favorizante, în temeiul art. 15 alin. (4).

Acest proces este unul continuu, statul membru având obligația de a se asigura de îndeplinirea și aplicarea condițiilor favorizante pe întreg parcursul perioadei de programare și de a informa Comisia în legătură cu orice modificare care are un impact asupra îndeplinirii condițiilor favorizante. Atunci când Comisia concluzionează că neîndeplinirea condiției favorizante persistă, *cheltuielile aferente obiectivului specific în cauză nu pot fi incluse în cererile de plată începând cu data la care Comisia informează statul membru cu privire la acest lucru.*

Anexa 2 la prezentul Ghid oferă o scurtă prezentare a Regulamentelor UE 2021-2027, de interes pentru domeniul dizabilității.

4.1 Cadrul strategic european și internațional

➤ **Tratatul de Funcționare a Uniunii Europene**¹⁰

- Art. 10 „În definirea și punerea în aplicare a politicilor și acțiunilor sale, Uniunea caută să combată orice discriminare pe motive de sex, rasă sau origine etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală”.
- Art. 19 (1) „Fără a aduce atingere celorlalte dispoziții din tratate și în limitele competențelor pe care acesta le conferă Uniunii, Consiliul, hotărând în unanimitate, în conformitate cu o procedură legislativă specială și cu aprobarea Parlamentului European, poate lua măsurile necesare în vederea combaterii oricărei discriminări bazate pe sex, rasă sau origine etnică, pe religie sau convingeri, pe handicap, vârstă sau orientare sexuală.”

➤ **Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene**¹¹

Carta drepturilor fundamentale a UE este inovatoare sub numeroase aspecte, cu deosebire prin faptul că include dizabilitatea, vârsta și orientarea sexuală printre motivele pe baza cărora este interzisă discriminarea, consacrand accesul la documente, protecția datelor și buna administrare printre drepturile fundamentale pe care le afirmă.

---

⁹ Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize

¹⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=RO>

¹¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT>

- Art. 21 Nediscriminarea: „Se interzice discriminarea de orice fel, bazată pe motive precum sexul, rasa, culoarea, originea etnică sau socială, caracteristicile genetice, limba, religia sau convingerile, opiniile politice sau de orice altă natură, apartenența la o minoritate națională, averea, nașterea, un handicap, vârsta sau orientarea sexuală.”

- Art. 26 Integrarea persoanelor cu handicap: „Uniunea recunoaște și respectă dreptul persoanelor cu handicap de a beneficia de măsuri care să le asigure autonomia, integrarea socială și profesională, precum și participarea la viața comunității.”

➤ **Pilonul European al Drepturilor Sociale**¹²

În cadrul Summit-ului social pentru creștere și locuri de muncă echitabile de la Goteborg, din 17 noiembrie 2017, Consiliul UE, Parlamentul European și Comisia Europeană au proclamat Pilonul European al Drepturilor Sociale (PEDS), destinat să promoveze o Europă socială pentru toți cetățenii europeni.

PEDS urmărește obținerea unor rezultate eficiente în plan social și se concentrează asupra ocupării forței de muncă, a aspectelor sociale și a adaptării modelului social european pentru a face față provocărilor secolului 21. Implementarea PEDS se află în responsabilitatea guvernelor naționale, constituindu-se într-un potențial vehicul pentru implementarea Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

Pilonul este menit să ofere drepturi noi și mai eficiente pentru cetățeni și are la bază 20 de principii și drepturi sociale esențiale, pentru a sprijini o piață a forței de muncă echitabilă și funcțională, structurate în trei categorii:

- Egalitatea de șanse și accesul la piața muncii¹³;
- Condiții de muncă echitabile¹⁴;
- Protecția socială și incluziunea socială¹⁵.

În vederea îndeplinirii obligațiilor UE de a acționa structurat pe domeniile specifice drepturilor persoanelor cu dizabilități, principiile cuprinse în Pilonul European al Drepturilor Sociale se corelează cu domeniile vizate de Convenție, după cum urmează:

Domenii ale Convenției	Pilonul European al Drepturilor Sociale	
Egalitate	Principiul 2	Egalitatea de gen
	Principiul 3	Egalitatea de șanse
	Principiul 17	Incluziunea persoanelor cu dizabilități
Participare, mobilitate și liberă circulație	Principiul 8	Dialogul social și participarea lucrătorilor
	Principiul 20	Accesul la servicii esențiale
	Principiul 17	Incluziunea persoanelor cu dizabilități
Accesibilitate	Principiul 17	Incluziunea persoanelor cu dizabilități
	Principiul 3	Egalitatea de șanse

¹² https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_ro

¹³ educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții; egalitatea de gen; egalitatea de șanse; sprijin activ pentru ocuparea forței de muncă

¹⁴ locuri de muncă sigure și adaptabile; salarii; condiții de angajare și protecția în caz de concediere; dialogul social și participarea lucrătorilor; echilibrul între viața profesională și cea personală; un mediu de lucru sănătos, sigur și adaptat și protecția datelor

¹⁵ îngrijirea copilului și sprijin pentru copii; protecție socială; indemnizații de șomaj; venit minim; prestații de bătrânețe și pensii; asistență medicală; incluziunea persoanelor cu dizabilități; îngrijire pe termen lung; locuințe și asistență pentru persoanele fără adăpost; accesul la servicii esențiale.

Ocupare și formare profesională	Principiul 4	Sprijin activ pentru ocuparea forței de muncă
	Principiul 5	Locuri de muncă sigure și adaptabile
	Principiul 6	Salarii
	Principiul 7	Informații despre condițiile de angajare și protecția în caz de concediere
	Principiul 9	Echilibrul dintre viața profesională și cea personală
	Principiul 10	Un mediu de lucru sănătos, sigur și adaptat și protecția datelor
	Principiul 13	Indemnizații de șomaj
	Principiul 17	Incluziunea persoanelor cu dizabilități
Educație	Principiul 1	Educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții
	Principiul 11	Îngrijirea copilului și sprijin pentru copii
	Principiul 17	Incluziunea persoanelor cu dizabilități
Sărăcie și excluziune socială	Principiul 12	Protecție socială
	Principiul 14	Venit minim
	Principiul 15	Prestații de bătrânețe și pensii
	Principiul 16	Asistență medicală
	Principiul 17	Incluziunea persoanelor cu dizabilități
	Principiul 18	Îngrijire pe termen lung
	Principiul 19	Locuințe și asistență pentru persoanele fără adăpost

Uniunea Egalității - Strategia pentru drepturile persoanelor cu dizabilități 2021-2030

Strategia UE se bazează pe rezultatele precedentei Strategii europene pentru persoanele cu dizabilități 2010-2020, care a deschis calea către o Europă fără bariere în care persoanele cu dizabilități se pot bucura de drepturile lor, cu participarea pe deplin în societate și economie.

Obiectivul Strategiei UE este acela de a progresa către asigurarea faptului că toate persoanele cu dizabilități din Europa, indiferent de sex, rasă sau origine etnică, religie sau credință, vârstă sau orientare sexuală se bucură de drepturile omului, au șanse egale, sunt capabile să decidă pentru viața lor, pot circula liber în UE și nu mai experimentează discriminarea.

Strategia UE ține seama de diversitatea tipurilor de dizabilități, care cuprinde deficiențe fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale pe termen lung (în conformitate cu articolul 1 din Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități), care sunt adesea invizibile.

Abordând riscul discriminărilor multiple cu care se confruntă femeile, copiii, persoanele în vârstă, refugiații cu dizabilități și cei cu dificultăți socio-economice, Strategia UE promovează

o perspectivă inter-sectorială în conformitate cu Agenda 2030 a Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Durabilă și Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD).

Astfel, Strategia UE conține un set ambițios de acțiuni și inițiative emblematică în diverse domenii și stabilește numeroase priorități, precum:

- accesibilitate: posibilitatea de a se deplasa și de a locui liber, precum și de a participa la procesele democratice;
- o calitate a vieții decentă și viață independentă, bazată în special pe dezinstituționalizare, protecție socială și nediscriminare la locul de muncă;
- participare egală, cu protejarea eficientă a persoanelor cu dizabilități de orice formă de discriminare și violență, pentru a asigura șanse egale și acces la justiție, educație, cultură, sport, turism și toate serviciile de sănătate;
- rolul UE de a conduce prin exemplu;
- promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități la nivel global.

Strategia Uniunii Europene „Uniunea Egalității - Strategia pentru drepturile persoanelor cu dizabilități 2021-2030” poate fi consultată la adresa:

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1484&langId=ro>

Strategia Consiliului Europei privind persoanele cu dizabilități 2017-2023

- Obiectivul general al Strategiei privind persoanele cu dizabilități 2017-2023 a Consiliului Europei (Strategia) este acela de a asigura egalitatea, demnitatea și egalitatea de șanse pentru persoanele cu dizabilități. Acest fapt implică asigurarea independenței, a libertății de alegere, participarea deplină și efectivă în toate domeniile vieții și societății, inclusiv posibilitatea ca aceste persoane să trăiască independent în comunitate. Statele membre ale Consiliului Europei au convenit deja asupra acestor obiective prin ratificarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități.
- Spre deosebire de Convenție, Strategia nu creează obligații legale statelor membre ale Consiliului Europei. Strategia urmărește să ghideze și să sprijine lucrările și activitățile care vizează implementarea Convenției, desfășurate atât de către Consiliul Europei, cât și de statele sale membre și alte părți interesate, atât la nivel național, cât și local.
- Strategia este axată pe cinci domenii prioritare bazate pe drepturile prevăzute în Convenția Europeană a Drepturilor Omului și alte standarde ale Consiliului Europei, vizând promovarea și protecția drepturilor omului, respectiv: egalitate și nediscriminare, creșterea gradului de conștientizare, accesibilitate, recunoașterea personalității juridice în condiții de egalitate și protecție împotriva exploatării, violenței și abuzurilor.

De asemenea, Strategia identifică cinci teme transversale pe care statele membre ale Consiliului Europei să le ia în considerare în legislația, politicile și activitățile lor, în scopul îmbunătățirii vieții persoanelor cu dizabilități. Aceste teme transversale sunt: participarea, cooperarea și coordonarea; designul universal și acomodarea rezonabilă; perspectiva egalității de gen; discriminarea multiplă; educația și formarea.

Strategia Consiliului Europei privind persoanele cu dizabilități 2017-2023 poate fi consultată la adresa:

<https://www.coe.int/en/web/disability/strategy-2017-2023>

Agenda pentru Dezvoltare Durabilă 2030¹⁶ a fost adoptată de toți liderii mondiali în anul 2015 și constituie un plan universal de acțiune în vederea eradicării sărăciei, protejării planetei și

---

¹⁶ <https://www.un.org/en/academic-impact/page/sustainable-development-goals>

asigurării prosperității. Ea include 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD) care se preconizează a fi atinse până în anul 2030, de către toate statele.

Din perspectiva persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile, Agenda 2030 se angajează să ofere o șansă inclusiv persoanelor cu dizabilități. Agenda 2030 promovează respectarea universală a drepturilor omului, egalității și nediscriminării, persoanele cu dizabilități fiind incluse, în mod clar sau implicit, în următoarele ODD-uri:

Domenii ale Convenției	Obiectivele de dezvoltare durabilă	
Egalitate	Obiectivul 5	Egalitate de gen
	Obiectivul 10	Inegalități reduse
	Obiectivul 17	Parteneriate pentru realizarea obiectivelor
Participare, mobilitate și liberă circulație	Obiectivul 16	Pace, justiție și instituții eficiente
Accesibilitate	Obiectivul 11	Orașe și comunități durabile
	Obiectivul 6	Apă curată și igienă
	Obiectivul 7	Energie curată și la prețuri accesibile
	Obiectivul 9	Industrie, inovație și infrastructură
	Obiectivul 12	Consum și producție responsabile
Ocupare și formare profesională	Obiectivul 8	Muncă decentă și creștere economică
Educație	Obiectivul 4	Educație de calitate
Sărăcie și excluziune socială	Obiectivul 1	Fără sărăcie
	Obiectivul 2	Foamete „Zero”
	Obiectivul 3	Sănătate și bunăstare

O listă a legislației europene aplicabilă domeniului drepturilor omului și drepturilor persoanelor cu dizabilități se regăsește în Anexa 3 la prezentul Ghid.

O prezentare a legislației naționale în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități se regăsește în Anexa 4 a acestui Ghid.

Cadrul instituțional al UE pentru implementarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități este prezentat în Anexa 5.

4.2 Cadrul strategic național

Strategia națională privind drepturile persoanelor cu dizabilități „O Românie echitabilă 2022-2027” (Strategia) și Planul Operațional privind implementarea acesteia¹⁷, aprobate prin H.G. nr.490/15.04.2022, au fost elaborate de ANPDPD în cadrul activităților proiectului „Consolidarea mecanismului de coordonare a implementării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități”, realizat cu asistență tehnică din partea Băncii Mondiale. În Anexele 6 și 7 sunt prezentate Strategia și Planul Operațional pentru implementarea Strategiei.

¹⁷ <http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2022/05/MO-375-bis-HG-490-06-04-Strategie-dizabilitati.pdf>

Strategia continuă și dezvoltă demersul de implementare a Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, inițiat prin Strategia națională „O societate fără bariere pentru persoanele cu dizabilități” 2016-2020, și urmărește asigurarea cadrului pentru exercitarea deplină și în condiții de egalitate a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului de către toate persoanele cu dizabilități.

Strategia preia și dezvoltă teme din Strategia europeană privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2021-2030 și stabilește, prin Planul operațional, acțiuni concrete, cu intervale determinate de timp pentru ducerea lor la îndeplinire.

Strategia urmărește stimularea participării active a persoanelor cu dizabilități la viața în comunitate, creșterea gradului de conștientizare asupra nevoilor comunității, precum și a vizibilității în societate, aspecte care să conducă la îmbunătățirea calității vieții și la creșterea gradului de ocupare în rândul acestor persoane.

Aceasta are ca obiectiv asigurarea participării depline și efective a persoanelor cu dizabilități, bazată pe libertatea de decizie, în toate domeniile vieții și într-un mediu accesibil și rezilient.

Strategia cuprinde nouă domenii, respectiv: 1. Accesibilitate și mobilitate; 2. Protecția efectivă a drepturilor persoanelor cu dizabilități; 3. Ocupare; 4. Protecție socială, inclusiv abilitare/reabilitare; 5. Viață independentă și integrare în comunitate, inclusiv accesul la servicii publice; 6. Educație; 7. Sănătate; 8. Participare politică și publică. Cel de al 9-lea domeniu este dedicat aspectelor privind implementarea și monitorizarea Strategiei.

Prin Planul operațional privind implementarea Strategiei sunt stabilite obiective specifice și indicatori pentru fiecare dintre domeniile prioritare și sunt detaliate seturile de măsuri necesare pentru realizarea lor, termenele de realizare, instituțiile responsabile de implementare și resursele financiare.

Printre măsurile prioritare prevăzute în domeniul accesibilității și mobilității se numără: elaborarea Compendium-ului de accesibilitate la mediul fizic, informațional și comunicațional; campanii de conștientizare cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități de a avea acces la mediul fizic, informațional și comunicațional în condiții de egalitate cu ceilalți; revizuirea reglementărilor tehnice privind adaptarea clădirilor civile și spațiului urban la nevoile individuale ale persoanelor cu dizabilități; realizarea unui ghid de comportament și comunicare cu persoanele cu dizabilități și de adaptare a documentelor scrise; publicarea în formate accesibile, inclusiv online, a modalității de depunere de sesizări, reclamații sau petiții; diversificarea tehnologiilor de acces; realizarea unei proceduri privind evacuarea și salvarea persoanelor cu dizabilități în cazul situațiilor de risc și urgențe umanitare; consultarea frecventă a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor neguvernamentale.

În ceea ce privește domeniul accesibilității, Strategia evidențiază elementele esențiale, menționate explicit în Convenție, necesare a fi îndeplinite pentru a asigura comunități accesibile persoanelor cu dizabilități. Accesibilitatea este un principiu fundamental al Convenției (art. 3, lit. f) și o precondiție a exercitării pe deplin a drepturilor persoanelor cu dizabilități. În interpretarea articolului 9 din Convenție, persoanele cu dizabilități trebuie să aibă acces, în condiții de egalitate cu ceilalți, la:

- mediul fizic,
- transport,
- tehnologia informației și comunicare,
- facilități și servicii furnizate publicului.

Prin ratificarea Convenției, România și-a asumat garantarea protecției efective și fără discriminare a drepturilor persoanelor cu dizabilități. Persoanele cu dizabilități trebuie să

beneficieze de recunoaștere egală în fața legii pentru a-și exercita toate drepturile fundamentale, trebuie să aibă acces egal la justiție în situația în care le sunt încălcate drepturile și trebuie să obțină un remediu efectiv. Sprijinul în luarea deciziei este esențial atât pentru a preveni instituționalizarea, punerea sub interdicție, cât și pentru exercitarea tuturor drepturilor. În caz contrar, acolo unde sprijinul în luarea deciziei lipsește, autonomia persoanelor cu dizabilități în privința gestionării aspectelor vieții zilnice este limitată semnificativ.

Dreptul de a munci este o parte inerentă din ansamblul de drepturi ale persoanelor cu dizabilități și realizarea lui trebuie să fie universală. Persoanele cu dizabilități trebuie să aibă acces adecvat la ocupare iar locul de muncă să fie liber ales, ca urmare a preferințelor sau negocierilor cu angajatorii, în condiții de egalitate de oportunități cu celelalte persoane.

Persoanele cu dizabilități trebuie să aibă oportunitatea de a activa în ocupații salariale sau antreprenoriale care să reflecte pregătirea profesională, competențele și aspirațiile lor privind realizarea profesională și câștigurile ocupaționale. De aceea, persoanele cu dizabilități trebuie să fie pregătite în mod adecvat pentru a-și crește nivelul de calificare și a-și dezvolta competențele, precum și potențialul creativ și productiv.

Sistemul de protecție socială trebuie să asigure, pentru a atinge dezideratele echității și incluziunii sociale, un acces facil al persoanelor cu dizabilități la schemele relevante de protecție socială, adaptate nevoilor lor.

Cetățenii cu dizabilități trebuie să aibă acces egal la un standard adecvat de viață și să-și poată acoperi atât nevoile de bază pentru traiul zilnic cât și cheltuielile necesare pentru participarea activă la toate aspectele vieții din comunitate. Dispozitivele și tehnologiile asistive, la prețuri accesibile și de calitate, sunt instrumente indispensabile pentru a facilita participarea și pentru a crește nivelul de bunăstare generală, motiv pentru care vor fi încurajate cercetarea și inovarea în domeniu. Intervențiile din fonduri vor putea asigura creșterea gradului de conștientizare cu privire la utilizarea tehnologiilor de asistență, atât în ceea ce privește produsele, cât și nevoia de produse de asistență, în cadrul unui screening precoce pentru recunoașterea acestor nevoi.

Pentru a-și putea exercita pe deplin dreptul de a alege unde și cu cine să locuiască și de a-și organiza viața conform voinței proprii, fiecare persoană cu dizabilități trebuie să se bucure în aceeași măsură de informații cu privire la alternativele disponibile pentru viața independentă, de acces la servicii sociale și de sprijin individualizate în comunitate, de opțiuni de locuire la prețuri accesibile, precum și de accesibilizarea mediului construit, transportului, informației și celorlalte servicii publice. Nevoile specifice ale persoanelor cu dizabilități trebuie evaluate în mod corespunzător, iar serviciile sociale să răspundă integrat și holistic. Respectarea dreptului la viață independentă necesită, printre altele, schimbări structurale precum dezinstituționalizarea în toate formele sale și sistarea procesului de instituționalizare.

Copiii și tinerii cu dizabilități și/sau cerințe educaționale speciale (CES) trebuie să aibă acces la o educație incluzivă de calitate în comunitate, în condiții de egalitate cu ceilalți elevi, astfel încât să își poată atinge potențialul lor maxim de dezvoltare. Asigurarea accesului la educație incluzivă și de calitate presupune un mediu fizic, informațional și comunicațional accesibil al unităților de învățământ, resurse umane calificate și metode de predare și evaluare adaptate, folosite împreună cu materiale și tehnologii asistive corespunzătoare. Accesibilitatea unităților de învățământ, formarea inițială și continuă a profesorilor trebuie îmbunătățite, iar personalul de sprijin pentru copiii cu CES trebuie diversificat și dezvoltat.

Persoanele cu dizabilități trebuie să aibă dreptul să beneficieze de servicii de sănătate de cea mai bună calitate, accesibile din punct de vedere fizic, informațional, geografic și financiar. Persoanele cu dizabilități au aceleași nevoi ca populația generală atunci când este vorba de

servicii generale și esențiale dar, în același timp, calitatea vieții lor depinde de accesul corespunzător la servicii specializate în depistarea timpurie a dizabilității, la dispozitive medicale și la servicii de abilitare și reabilitare. Pentru a îmbunătăți accesul persoanelor cu dizabilități la serviciile de sănătate va fi, de asemenea, asigurată formarea profesioniștilor în domeniul sănătății, furnizarea de competențe și abilități, precum și schimbarea atitudinilor, în vederea eliminării tuturor practicilor discriminatorii.

Participarea persoanelor cu dizabilități la activități culturale, sportive, de recreere sau de turism este extrem de redusă. Accesibilitatea spațiilor unde se desfășoară astfel de evenimente constituie cel mai des argument negativ invocate, iar barierele participării persoanelor cu dizabilități la procesul electoral sunt și mai accentuate luând în considerare cele două roluri fundamentale a unui cetățean: participarea la vot și candidatura la alegeri. Implicarea persoanelor cu dizabilități, participarea lor la viața socială și politică poate contribui la eliminarea stereotipurilor, schimbarea mentalităților și combaterea discriminării, acționând ca cel mai direct mecanism de influență pentru schimbare.

4.3. Cadrul instituțional național în conformitate cu art. 33 din Convenție

4.3.1. Instituții responsabile cu implementarea Convenției

➤ Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități (ANPDPD)

ANPDPD a fost înființată prin **H.G. nr. 234/2022**¹⁸, este organizată și funcționează ca organ de specialitate al administrației publice centrale, cu personalitate juridică, în subordinea Ministerului Muncii și Protecției Sociale.

Autoritatea are rolul de a urmări ducerea la îndeplinire a obligațiilor asumate de statul român în materia protecției și promovării drepturilor persoanelor cu dizabilități prin convențiile și tratatele internaționale la care România este parte, de a pune în aplicare și de a urmări și asigura aplicarea unitară a legislației în domeniul protecției și promovării drepturilor persoanelor cu dizabilități. ANPDPD coordonează la nivel central activitățile de protecție și promovare a drepturilor persoanelor cu dizabilități, elaborează politicile, strategiile și standardele în domeniul protecției și promovării drepturilor persoanelor cu dizabilități, asigură urmărirea aplicării reglementărilor din domeniul propriu și controlul activităților de protecție și promovare a drepturilor persoanelor cu dizabilități.

Totodată, ANPDPD coordonează și monitorizează implementarea strategiilor naționale în domeniul dizabilității, precum și a planurilor lor operaționale.

Potrivit art. 5 alin. (1) din HG nr. 234/2022, ANPDPD este mecanismul de coordonare a implementării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități. În scopul implementării Convenției, în calitate de mecanism de coordonare, ANPDPD colaborează cu punctele de contact desemnate pentru probleme referitoare la implementarea Convenției și colaborează cu entitățile publice și private implicate în asigurarea protecției și respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități.

ANPDPD elaborează rapoartele prevăzute de Convenție și ia măsurile necesare pentru punerea în aplicare a recomandărilor Comitetului ONU.

În vederea urmării implementării Convenției, ANPDPD poate pune la dispoziție sau solicita instituțiilor publice, în baza protocoalelor de colaborare, informații, date statistice și de cercetare, referitoare la situația persoanelor cu dizabilități.

---

¹⁸ Hotărârea nr. 234/2022 privind atribuțiile, organizarea și funcționarea Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități, publicată în Monitorul Oficial nr. 165 din 18 februarie 2022

În vederea îndeplinirii Condiției Favorizante Orizontale nr. 4¹⁹, prin Memorandumul²⁰ inițiat de către Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene și Ministerul Muncii și Protecției Sociale (MMPS)²¹ s-au stabilit rolurile și responsabilitățile celor două instituții publice, cu termene și concrete pentru fiecare instituție în parte. Astfel, pentru asigurarea unui cadru național pentru implementarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, îndeplinirea subcriteriului 1 - *Obiective cu ținte măsurabile, un mecanism de colectare și monitorizare a datelor* a fost asumată de către MMPS, iar cea a subcriteriul 2 - *Modalități prin care să se asigure că politica, legislația și standardele în materie de accesibilitate se reflectă în mod corespunzător în pregătirea și implementarea programelor*, de către MIPE.

Ulterior, condiția favorizantă orizontală privind implementarea și aplicarea CDPD a ONU a integrat o cerință suplimentară, respectiv subcriteriul 3, ce prevede asigurarea de *modalități de raportare către comitetul de monitorizare cu privire la cazurile în care operațiunile sprijinite de fonduri nu respectă CDPD a ONU, precum și cu privire la plângerile referitoare la CDPD a ONU prezentate în conformitate cu măsurile adoptate în temeiul articolului 69 alineatul (7) din RDC*. Acest nou subcriteriu a fost asumat tot de către MIPE.

Pentru îndeplinirea subcriteriului 1, ANPDPD și asumat elaborarea *Strategiei naționale privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2021-2027 și a Planului Operațional care să asigure implementarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD), cu obiective/ținte specifice și indicatori măsurabili precum și dezvoltarea unui mecanism funcțional de monitorizare a implementării Strategiei 2021-2027*.

Elaborarea *Strategiei* și a Planului operațional aferent a presupus o strânsă colaborare între ANPDPD, Direcțiile de specialitate (Programare) și Punctul de contact pentru implementarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități din cadrul MIPE.

Acest proces s-a încheiat în aprilie 2022, când, prin HG nr.490, Guvernul României a aprobat *Strategia națională privind drepturile persoanelor cu dizabilități „O Românie echitabilă” 2022-2027 și Planul operațional* pentru implementarea acesteia.

Având în vedere rolurile și responsabilitățile pe care atât MIPE (PC, AM-uri și OIR-uri) cât și MMPS (ANPDPD) le au în domeniul dizabilității, în perioada de programare 2021-2027 va exista o strânsă colaborare între cele două instituții, prin schimbul de informații în etapa de implementare a programelor operaționale, în procesele de monitorizare și evaluare a implementării (date financiare, date legate de numărul și caracteristicile grupului țintă, numărul de proiecte adresate persoanelor cu dizabilități, indicatori etc.).

HG nr. 234/2022 privind atribuțiile, organizarea și funcționarea Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități poate fi consultat la adresa de mai jos:

<http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2022/05/hotararea-nr-234-2022-privind-atributiile-organizarea-si-functiunea-autoritatii-nationale-pentru-protectia-drepturilor-persoanelor-cu-dizabilitati-1.pdf>

➤ **Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE)**

Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene a fost înființat în baza Hotărârii Guvernului nr. 52/2018 privind organizarea și funcționarea Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene, cu modificările și completările ulterioare.

¹⁹Implementarea și aplicarea Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD) în conformitate cu Decizia 2010/48/CE a Consiliului.

²⁰ cu tema "Măsuri necesare îndeplinirii condiției prealabile Implementarea și aplicarea Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD) în conformitate cu Decizia 2010/48/CE a Consiliului privind încheierea de către Comunitatea Europeană a Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap",

²¹ aprobat de către Guvernul României în ședința din 14 mai 2019.

Potrivit art. 16 din Legea nr. 8 privind înființarea mecanismelor prevăzute de Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, la nivelul Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene funcționează Punctul de contact pentru implementarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități²².

Totodată, pentru perioada 2021-2027, MIPE gestionează următoarele Programe Operaționale, care adresează măsuri specifice grupurilor vulnerabile, inclusiv cel al persoanelor cu dizabilități: Programul operațional Incluziune și demnitate socială (POIDS) 2021-2027, Programul operațional Educație și ocupare (POEO) 2021-2027, Programul operațional Sănătate (POS), Programul operațional Dezvoltare durabilă 2021-2027 (PODD), Programul operațional pentru Tranziție justă 2021-2027 (POTJ), Programul operațional Creșterea inteligentă, digitalizare și instrumente financiare (POCIDIF) 2021-2027 și coordonează procesul de programare al celor 8 programe operaționale regionale 2021-2027 (POR).

➤ **Punctele de contact**²³

Fiecare punct de contact constituit în scopul implementării prevederilor art. 33 din Convenție este responsabil cu implementarea Convenției la nivelul ministerului în cadrul căruia funcționează, având în acest scop următoarele atribuții:

a) împreună cu Mecanismul de coordonare formulează și înaintează spre adoptare politici publice și programe de implementare a Convenției în domeniul ce revine ministerului în cadrul căruia funcționează, prin consultarea îndeaproape și implicarea în mod activ a persoanelor cu dizabilități, inclusiv a copiilor cu dizabilități, prin organizațiile care îi reprezintă;

b) furnizează Mecanismului de coordonare, la cerere, date despre activitatea de implementare a Convenției la nivelul ministerului relevant;

c) analizează și publică rapoarte cu privire la implementarea Convenției în domeniul aferent ministerului în cadrul căruia funcționează;

d) menține legătura și colaborează cu Mecanismul de coordonare și Consiliul de monitorizare pentru a identifica principalele direcții de acțiune în vederea implementării pe deplin a Convenției.

(3) În vederea îndeplinirii rolului care le revine prin Convenție, instituțiile și autoritățile publice prevăzute la art. 2 alin. (2), precum și Avocatul Poporului au obligația de a comunica fiecărui Punct de contact, la cerere, toate informațiile și datele solicitate. [...]

4.3.2. Instituții responsabile de monitorizarea implementării - mecanisme independente

➤ **Consiliul de monitorizare a implementării Convenției (*Consiliul*)**

În scopul implementării prevederilor art. 33 din Convenție alin. 2 și 3, prin **Legea nr. 8/2016** privind înființarea mecanismelor prevăzute de Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități²⁴ au fost desemnate și înființate: Consiliul de monitorizare a implementării Convenției, Mecanismul de coordonare a măsurilor pentru implementarea Convenției, precum și câte un punct de contact pentru implementarea Convenției în cadrul Ministerului Educației, Ministerului Justiției, Ministerului Sănătății, Ministerului Transporturilor și Infrastructurii și Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene.

²² "În scopul implementării prevederilor art. 33 din Convenție, se înființează câte un Punct de contact pentru implementarea Convenției în cadrul fiecăruia dintre următoarele ministere: Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice, Ministerul Justiției, Ministerul Sănătății, Ministerul Comunicațiilor și pentru Societatea Informațională și Ministerul Fondurilor Europene". - art 16, Legea nr.8/2016.

²³ Constituite prin Legea nr. 8/2016 privind înființarea mecanismelor prevăzute de Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

²⁴ publicată în Monitorul Oficial nr. 48 din 21 ianuarie 2016.

Consiliul de Monitorizare este o autoritate autonomă sub control parlamentar înființată pentru a proteja, promova și monitoriza modul în care drepturile persoanelor cu dizabilități aflate în instituții sunt respectate.

Prin drepturi ale persoanelor cu dizabilități se înțelege drepturile patrimoniale și nepatrimoniale garantate acestor persoane prin Convenție și prin legi speciale.

Potrivit art. (2), alin. (2) din Legea nr. 8/2016, instituțiile supuse monitorizării Consiliului de monitorizare sunt *facilitățile de tip rezidențial publice sau private*, destinate să servească persoanelor cu dizabilități, precum și *spitalele/secțiile de psihiatrie din cadrul spitalelor*.

Pentru îndeplinirea scopului său, *Consiliul* realizează activitatea de monitorizare a instituțiilor menționate mai sus prin organizarea de vizite de monitorizare și prin informarea în orice alt mod asupra respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități de către aceste instituții.

Vizitele de monitorizare se desfășoară, de regulă, inopinat, pe baza unui program anual de vizitare stabilit de către președintele *Consiliului* sau neprogramat, din dispoziția acestuia.

Echipele de vizitare sunt compuse din 3 membri, dintre care un inspector de specialitate al *Consiliului* și câte 2 experți independenți, în calitate de colaboratori externi. Deciziile echipei se iau prin consens sau prin votul majorității membrilor. Constatările rezultate în urma vizitelor de monitorizare sunt cuprinse în rapoartele de vizită, care includ și recomandările *Consiliului*. Instituția vizitată are obligația de a comunica *Consiliului* de monitorizare, în termen de 30 de zile, un răspuns motivat privind recomandările și măsurile dispuse. Raportul de vizită, precum și răspunsurile motivate al instituțiilor vizitate sunt publice și se afișează pe pagina de internet a instituției vizitate, pe cea a autorității publice în subordinea și coordonarea căreia se află aceasta, precum și pe cea a *Consiliului*.

Îndeplinirea atribuțiilor *Consiliului* se realizează cu respectarea principiilor legalității, respectării demnității persoanelor, nediscriminării, egalității de șanse, precum și ale independenței funcționale și a personalului, imparțialității și obiectivității.

Examinarea respectării exercitării drepturilor persoanelor cu dizabilități în cadrul instituțiilor mai sus menționate se face regulat, iar implementarea recomandărilor din rapoartele de vizită este monitorizată ulterior, iar dacă există indicii că încălcarea drepturilor persoanelor cu dizabilități a fost făcută prin fapte de natură penală, sesizează de îndată organele judiciare competente și poate face plângere, dacă este cazul, împotriva soluțiilor de neurmărire sau netrimitere în judecată.

În activitatea de monitorizare, *Consiliul* facilitează implicarea și participarea pe deplin a societății civile, în special a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor neguvernamentale care le reprezintă, colaborează, ori de câte ori este necesar, cu instituția Avocatul Poporului, ca autoritate națională desemnată pentru prevenirea torturii și tratamentelor inumane și degradante și cu Punctele de contact, în scopul îndeplinirii de către acestea a rolului care le revine prin Convenție și prin prezenta lege.

Legea nr. 8/2016 privind înființarea mecanismelor prevăzute de Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități poate fi consultată la adresa de mai jos:

<http://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2018/06/5b95fd74785f7ba673b1d597d845481f.pdf>

➤ **Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD)**

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a fost înființat prin **H.G. nr. 1194/2001**, în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, este organizat și funcționează ca organ de specialitate al administrației publice centrale, cu personalitate juridică, în subordinea Guvernului.

CNCD are rolul de a implementa principiul egalității între cetățeni, prevăzut în Constituția României, în legislația internă în vigoare și în documentele internaționale la care România este parte.

În exercitarea atribuțiilor sale CNCD își desfășoară activitatea în mod independent, fără ca aceasta să fie îngădită sau influențată de către alte instituții sau autorități publice.

Pentru îndeplinirea rolului său, Consiliul exercită următoarele atribuții:

a) propune instituirea, în condițiile legii, a unor acțiuni afirmative sau măsuri speciale pentru protecția persoanelor care fie se află pe o poziție de inegalitate în raport cu majoritatea cetățenilor datorită diferențelor identitare față de majoritate, fie se confruntă cu un comportament de respingere și marginalizare;

b) propune Guvernului proiecte de acte normative în domeniul său de activitate;

c) avizează proiectele de acte normative care au ca obiect exercitarea drepturilor și a libertăților, în condiții de egalitate și nediscriminare;

d) colaborează cu autoritățile publice competente în vederea armonizării legislației interne cu normele internaționale în materia nediscriminării;

e) colaborează cu autoritățile publice, persoanele juridice și persoanele fizice pentru asigurarea prevenirii, sancționării și eliminării tuturor formelor de discriminare;

f) urmărește aplicarea și respectarea, de către autoritățile publice, persoanele juridice și persoanele fizice, a dispozițiilor normative ce privesc prevenirea, sancționarea și eliminarea tuturor formelor de discriminare;

g) primește petiții și sesizări privind încălcarea dispozițiilor normative referitoare la principiul egalității și nediscriminării, de la persoane fizice, organizații neguvernamentale care au ca scop protecția drepturilor omului, alte persoane juridice, instituții publice, le analizează, adoptă măsurile corespunzătoare și comunică răspunsul în termenul prevăzut de lege;

h) colaborează cu organizațiile neguvernamentale care au ca scop protecția drepturilor omului;

h¹) elaborează și instituie politici afirmative care au ca scop prevenirea faptelor de discriminare;

h²) derulează programe și campanii naționale în scopul realizării atribuțiilor sale;

i) efectuează studii, sondaje, cercetări și analize privind respectarea principiului egalității și nediscriminării, pe care le prezintă Guvernului și le dă publicității;

j) elaborează, tipărește și difuzează în țară și în străinătate publicații, rapoarte și materiale de informare în materia nediscriminării;

k) constată și sancționează contravențiile prevăzute de Ordonanța Guvernului nr. 137/2000;

l) colaborează cu organizațiile similare și cu organizații neguvernamentale din domeniul drepturilor omului, din alte state, precum și cu organizațiile internaționale în materie;

m) asigură participarea personalului propriu la acțiuni cu caracter științific și cultural, la reuniuni și expoziții internaționale, precum și la alte acțiuni având ca scop asigurarea egalității și combaterea discriminării;

n) inițiază și organizează seminarii, colocvii, dezbateri, simpozioane, sesiuni de pregătire, mese rotunde și alte acțiuni pe tema combaterii discriminării;

o) organizează vizite de informare și schimburi de experiență cu persoane din țară și din străinătate, în scopul cunoașterii experienței altor sisteme de combatere a discriminării;

- p) asigură pregătirea profesională a personalului propriu și participarea acestuia la acțiuni internaționale care au ca temă asigurarea combaterii discriminării;
- q) dezvoltă programe de parteneriat cu instituții financiare internaționale;
- r) primește sprijin financiar din partea unor organizații din țară și străinătate în vederea organizării și desfășurării unor seminarii, dezbateri, mese rotunde și campanii de informare, în domeniu.

CNCD exercită orice alte atribuții stabilite de Guvern sau de Parlament, prin acte normative, în vederea prevenirii, sancționării și eliminării tuturor formelor de discriminare.

➤ **Instituția Avocatul Poporului (IAP)**

Instituția Avocatul Poporului, înființată prin **Legea nr. 35/1997** cu modificările și completările ulterioare, are drept scop apărarea drepturilor și libertăților persoanelor fizice în raporturile acestora cu autoritățile publice. *Avocatul Poporului* este o instituție națională pentru promovarea și protecția drepturilor omului, în sensul stabilit prin Rezoluția Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite (ONU) nr. 48/134 din 20 decembrie 1993, prin care au fost adoptate Principiile de la Paris.

Avocatul Poporului este o autoritate publică autonomă și independentă față de orice altă autoritate publică, ce are drept scop apărarea drepturilor și libertăților persoanelor fizice în raporturile acestora cu autoritățile publice.

Avocatul Poporului este asistat de adjuncți, specializați pe următoarele domenii de activitate:

- a) drepturile omului, egalitate de șanse între bărbați și femei, culte religioase și minorități naționale;
- b) drepturile familiei, tinerilor, pensionarilor, persoanelor cu handicap;
- c) apărarea, protecția și promovarea drepturilor copilului;
- d) armată, justiție, poliție, penitenciare;
- e) proprietate, muncă, protecție socială, impozite și taxe;
- f) prevenirea torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante în locurile de detenție, prin Mecanismul Național de Prevenire.

Potrivit art. 15 din lege, Avocatul Poporului are o serie de atribuții precum:

- coordonează activitatea instituției Avocatul Poporului;
- aprobă recomandările care însoțesc rapoartele de vizită întocmite în cazurile în care, în urma vizitelor efectuate, sunt sesizate neregularități;
- decide asupra petițiilor formulate de persoanele fizice lezate prin încălcarea drepturilor sau libertăților acestora de către autoritățile administrației publice;
- verifică activitatea de rezolvare legală a petițiilor primite și solicită autorităților sau funcționarilor administrației publice în cauză încetarea încălcării drepturilor și libertăților persoanelor fizice, repunerea în drepturi a petiționarului și repararea prejudiciilor;
- formulează puncte de vedere, la cererea Curții Constituționale;
- poate sesiza Curtea Constituțională cu privire la neconstituționalitatea legilor, înainte de promulgarea acestora;
- poate formula cereri de chemare în judecată ori plângeri penale și poate reprezenta în fața instanței de judecată minorul, atunci când acesta a fost victimă a violenței fizice sau psihice din partea părinților, tutorelui sau reprezentantului legal, a abuzului, violenței și exploatării

sexuale, a exploatării prin muncă, a traficului de ființe umane, a neglijării și exploatării, precum și a oricărei forme de violență asupra copilului, prevăzute și sancționate de legislația internă și internațională la care România este parte; etc.

Avocatul Poporului asigură apărarea, protecția și promovarea drepturilor copilului prin mijloace specifice prevăzute de Legea nr. 35/1997 prin Domeniul privind apărarea, protecția și promovarea drepturilor copilului sau, după caz, prin Mecanismul Național de Prevenire.

4.4 Cadrul legal național

➤ **Constituția României** prevede la art. 50 faptul că persoanele cu handicap se bucură de protecție specială. Statul asigură realizarea unei politici naționale de egalitate a șanselor, de prevenire și de tratament ale handicapului, în vederea participării efective a persoanelor cu handicap în viața comunității, respectând drepturile și îndatoririle ce revin părinților și tutorilor.

➤ **Legea nr. 448/2006** privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, cu modificările și completările ulterioare este legea specială care crează cadrul general privind problematica dizabilității.

Legea reglementează drepturile și obligațiile persoanelor cu handicap acordate în scopul integrării și incluziunii sociale a acestora, iar de dispozițiile ei beneficiază copiii și adulții cu handicap, cetățeni români, cetățeni ai altor state sau apatrizi, pe perioada în care au, conform legii, domiciliul ori reședința în România. În baza art. 3 din Legea nr. 448/2006, protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap au la bază o serie de principii printre care se regăsesc: respectarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului, prevenirea și combaterea discriminării, egalizarea șanselor, egalitatea de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă, solidaritatea socială, responsabilizarea comunității, subsidiaritatea, adaptarea societății la persoana cu handicap, interesul persoanei cu handicap, abordarea integrată, parteneriatul, libertatea opțiunii și controlul sau decizia asupra propriei vieți, a serviciilor și formelor de suport de care beneficiază, abordarea centrată pe persoană în furnizarea de servicii, protecție împotriva neglijării și abuzului, alegerea alternativei celei mai puțin restrictive în determinarea sprijinului și asistenței necesare și integrarea și incluziunea socială a persoanelor cu handicap, cu drepturi și obligații egale ca toți ceilalți membri ai societății.

➤ **Legea nr. 221/2010** a ratificat Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, adoptată la New York de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 13 decembrie 2006, deschisă spre semnare la 30 martie 2007 și semnată de România la 26 septembrie 2007, intrată în vigoare la data de 3 mai 2008. În sensul Convenției, persoanele cu dizabilități includ acele persoane care au deficiențe fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale de durată, deficiențe care, în interacțiune cu diverse bariere, pot îngreuna participarea deplină și efectivă a persoanelor în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți.

➤ În deplin acord cu principiile Convenției, **Legea nr. 8/2016** privind înființarea mecanismelor prevăzute de Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități recunoaște faptul că dizabilitatea este un concept în evoluție și că aceasta rezultă din interacțiunea dintre persoanele cu deficiențe și barierele de atitudine și de mediu care împiedică participarea lor deplină și efectivă în societate în condiții de egalitate cu ceilalți.

Prin această lege s-au desemnat și s-au înființat Consiliul de monitorizare a implementării Convenției, Mecanismul de coordonare a măsurilor pentru implementarea Convenției, precum și punctele de contact pentru implementarea Convenției. Astfel, Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități a fost desemnată în calitate de Mecanism de coordonare privind implementarea Convenției. Totodată, câte un Punct de contact pentru implementarea Convenției a fost înființat în cadrul fiecăruia dintre următoarele ministere: Ministerul Educației,

Ministerul Justiției, Ministerul Sănătății, Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării și Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, fiecare având rol în implementarea Convenției la nivelul ministerului în cadrul căruia funcționează.

5. Obligativitatea respectării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități în utilizarea fondurilor europene

În cadrul perioadei de programare 2021-2027, statele membre trebuie să respecte obligațiile Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități și să asigure accesibilitatea în conformitate cu articolul 9 din Convenție și cu legislația Uniunii de armonizare a cerințelor de accesibilitate aplicabile produselor și serviciilor.

Prin RDC, condițiile favorizante vor continua abordarea condiționalităților ex-ante introduse pentru perioada de finanțare 2014-2020. Articolul 15 alin.(2) din RDC menționează faptul că fiecare stat membru evaluează dacă sunt îndeplinite condițiile favorizante legate de obiectivul specific selecționat și identifică, în fiecare program sau modificare a programului, condițiile favorizante îndeplinite, respectiv neîndeplinite. O condiție favorizantă se consideră îndeplinită atunci când sunt respectate toate criteriile aferente.

În situația în care Comisia Europeană nu este de acord cu autoevaluarea, aceasta informează statul membru cu privire la acest lucru și îi dă posibilitatea să-și prezinte observațiile în termen de o lună. **Cheltuielile aferente unor operațiuni legate de obiectivul specific nu pot fi incluse în cererile de plată până când Comisia nu a informat statul membru cu privire la îndeplinirea condiției favorizante.** Acest proces este unul continuu, statul membru având obligația de a se asigura de îndeplinirea și aplicarea condițiilor favorizante pe întreg parcursul perioadei de programare și de a informa Comisia în legătură cu orice modificare care are un impact asupra îndeplinirii condițiilor favorizante.

Dacă pe parcursul implementării unui program, Comisia consideră că o condiție favorizantă nu mai este îndeplinită, informează statul membru cu privire la acest lucru și îi dă posibilitatea să-și prezinte observațiile în termen de o lună. Atunci când Comisia concluzionează că neîndeplinirea condiției favorizante persistă, cheltuielile aferente obiectivului specific în cauză nu pot fi incluse în cererile de plată începând cu data la care Comisia informează statul membru cu privire la acest lucru.

Pentru perioada de programare 2021-2027, Anexa III la RDC stabilește printre condițiile favorizante orizontale obligația statelor membre să asigure implementarea și aplicarea Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități, în conformitate cu Decizia 2010/48/CE a Consiliului. Condiția favorizantă are drept criteriu de îndeplinire existența unui cadru național pentru punerea în aplicare a Convenției, care să includă:

1. Obiective cu ținte măsurabile, mecanisme de colectare a datelor și mecanisme de monitorizare;
2. Modalități prin care să se asigure că politica, legislația și standardele în materie de accesibilitate se reflectă în mod corespunzător în pregătirea și implementarea programelor;
3. Modalități de raportare către comitetul de monitorizare cu privire la cazurile în care operațiunile sprijinite de fonduri nu respectă Convenția, precum și cu privire la plângerile referitoare la Convenție prezentate în conformitate cu măsurile adoptate în temeiul articolului 69 alineatul (7) din RDC.

Prin aceasta, Anexa III corespunde prevederilor Convenției, art. 4 alin. 1 lit.c) potrivit cărora statele părți se angajează să ia în considerare protecția și promovarea drepturilor omului pentru persoanele cu dizabilități în toate politicile și programele.

6. Programarea fondurilor 2021-2027

În etapa de programare, prezentul Ghid constituie un instrument de lucru pentru structurile implicate în elaborarea documentelor naționale de programare a finanțărilor din fonduri europene 2021-2027, respectiv Acordul de Parteneriat și programele de execuție a fondurilor.

În cadrul fiecărui program operațional, Tabelul 12 cuprinde informații referitoare la prezentul Ghid, ca mijloc de asigurare a implementării Convenției.

Pentru exercițiul financiar 2021-2027 unul dintre principiile de bază este simplificarea, atât în ceea ce privește setul comun de norme aferent celor opt fonduri, cât și concentrarea resurselor în cadrul a cinci Obiective de Politică, fapt ce permite crearea de sinergii și o mai mare flexibilitate între diferitele linii de acțiune din cadrul unui obiectiv dat, eliminând distincțiile artificiale dintre diferitele politici care contribuie la același obiectiv.

Conform cadrului stabilit prin Acordul de Parteneriat și programele subsecvente, aplicarea și implementarea Convenția vor fi sistematic integrate în fiecare fază a programului, atât în managementul programului cât și în managementul proiectelor individuale, la nivelul beneficiarilor.

Pentru perioada de programare 2021-2027, abordarea avută în vedere a fost de a valorifica structurile și mecanismele deja existente și de a asigura continuitatea sistemelor actuale de management și control. Excepțiile sunt reprezentate de Programul Operațional Sănătate și Programul Operațional Tranziție Justă pentru care calitatea de autorități de management va fi îndeplinită de structuri din cadrul MIPE, de Programul Operațional Transport, gestionat de către Ministerul Transporturilor și infrastructurii și de către Programele Naționale 2021-2027 Afaceri Interne pentru care calitatea de autoritate de management va fi îndeplinită de Ministerul Afacerilor Interne.

De asemenea, o noutate este reprezentată de nominalizarea Agențiilor pentru Dezvoltare Regională în calitate de autorități de management pentru Programele Operaționale Regionale 2021-2027.

Programarea fondurilor pentru exercițiul financiar 2021-2027 va pune un accent sporit pe integrarea în societate a persoanelor cu dizabilități în condiții de egalitate cu restul cetățenilor și pe creșterea accesibilității persoanelor cu dizabilități, ca o condiție esențială pentru creșterea bunăstării, înțelegând că investițiile în accesibilitate reprezintă una dintre cele mai bune modalități de a contribui la prosperitatea tuturor.

În utilizarea fondurilor, ținând cont de obligația aplicării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, structurile responsabile cu gestionarea fondurilor vor asigura aplicarea legislației nediscriminatorii (Legea nr.221/2010 pentru ratificarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, Legea nr.448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, Ordonanța nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare) și vor avea în vedere asigurarea drepturilor persoanelor cu dizabilități în ceea ce privește: accesul la mediul fizic; dreptul la viață independentă și integrare în comunitate; mobilitatea personală; accesul la informație într-un mod accesibil tuturor, indiferent de tipul de dizabilitate; dreptul la educație; dreptul de a beneficia de cea mai bună stare de sănătate; dreptul la abilitare și reabilitare, prin servicii care să permită persoanelor cu dizabilități să obțină și să își mențină maximum de autonomie, să își dezvolte pe deplin potențialul fizic, mintal, social și profesional și să realizeze o deplină integrare și participare în toate aspectele vieții; dreptul de a munci în condiții de egalitate cu ceilalți; dreptul de a participa la viața culturală; acces la justiție, sport, mass-media; asigurarea

protecției și siguranței persoanelor cu dizabilități în situații de risc, inclusiv în situații de conflict armat, de urgențe umanitare și de apariție de dezastre naturale.

Elaborarea Acordului de Parteneriat și a programelor s-a realizat în contextul unor ample consultări publice cu ministerele de linie, alte autorități publice, reprezentanți ai societății civile și ONG-uri care activează în domeniile de investiții selectate, ținând cont de cerințele parteneriatului și buneii guvernante pe mai multe niveluri, stabilite la art. 8 din RDC.

În acest sens, accesibilitatea persoanelor cu dizabilități a fost luată în considerare pe parcursul pregătirii programelor de execuție a fondurilor 2021-2027 și va fi urmărită pe toată perioada implementării acestora.

Din perspectiva principiilor orizontale care se aplică în executarea fondurilor, Articolul 9 alin.(3) din RDC, prevede că statele membre și Comisia iau măsurile necesare pentru a preveni orice discriminare bazată pe gen, origine rasială sau etnică, religie sau credință, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală, în timpul pregătirii, implementării, monitorizării, raportării și evaluării programelor.

Totodată, art. 22 para. 3 lit.(i) din RDC prevede că fiecare program stabilește pentru fiecare condiție favorizantă legată de obiectivul specific selectat, stabilită în conformitate cu articolul 15 și cu anexele III și IV, o evaluare a îndeplinirii condiției favorizante la data prezentării programului.

Astfel, în baza atribuțiilor conferite de Regulamentul de organizare și funcționare (ROF) al MIPE și în colaborare cu ministerele de linie cu responsabilități în domeniile de intervenție sprijinite prin fonduri, precum și în parteneriat cu alte autorități regionale și locale, parteneri economici și sociali, organisme ale societății civile, organizații de cercetare universități ș.a., Direcția Analiză și Programare (DAP) asigură coordonarea pregătirii și dezvoltării cadrului programatic pentru gestionarea fondurilor 2021-2027.

Tabelul 12 din Acordul de Parteneriat și Tabelul privind îndeplinirea condițiilor favorizante din cadrul programelor prezintă, în conformitate cu dispozițiile art. 22 alin.(3) punctul (i) din RDC, aspecte referitoare la îndeplinirea acestei condiții. Informațiile specifice cu privire la îndeplinirea condiției favorizante orizontale privind implementarea și aplicarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități au fost comunicate DAP de către Punctul de contact pentru implementarea Convenției, pe baza colaborării susținute cu ANPDPD.

În conformitate cu Art.15 alin.2 din RDC, atunci când pregătește un program sau introduce un nou obiectiv specific ca parte a modificării unui program, statul membru evaluează dacă sunt îndeplinite condițiile favorizante în legătură cu obiectivul specific selectat.

Punctul de contact pentru implementarea Convenției a elaborat și a înaintat auto-evaluarea națională privind respectarea acestei condiții favorizante orizontale Direcției Analiză și Programare - structura din cadrul MIPE care, potrivit ROF, coordonează acțiunile ce conduc la îndeplinirea condițiilor favorizante specifice perioadei de programare 2021-2027.

Prezentul ghid reprezintă un instrument orientativ, ci nu exhaustiv, pentru structurile responsabile cu programarea fondurilor nerambursabile, care vor putea identifica pentru fiecare program sau la orice modificare a programului, elementele care susțin îndeplinirea condiției favorizante orizontale privind implementarea Convenției. În cazul în care condiția favorizantă nu este îndeplinită la momentul aprobării programului sau al modificării acestuia, structurile responsabile vor notifica Comisia Europeană de îndată ce consideră că respectiva condiție este îndeplinită oferind, totodată justificarea îndeplinirii acesteia.

În vederea îndeplinirii condiției, structurile responsabile vor ține cont ca în cadrul programelor, la nivelul fiecărui obiectiv specific, acțiunile să sprijine implementarea Convenției. Fiind o

condiție favorizantă orizontală, implementarea Convenției va trebui să devină aplicabilă în mod automat atunci când obiectivele specifice sunt selectate pentru sprijin.

În etapa de programare, structurile responsabile vor ține cont de dispozițiile actelor normative relevante în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități și ale altor reglementări specifice, inclusiv ale celor apărute pe parcursul implementării programelor, de la data publicării prezentului ghid.

Intervențiile finanțate din fonduri nerambursabile vor sprijini implementarea Convenției și niciun fond nu va investi în acțiuni contrare Convenției (de ex. infrastructură și servicii inaccesibile sau operațiuni care conduc la noi bariere, la segregarea sau discriminarea persoanelor cu dizabilități). Acolo unde este posibil, se vor stabili ținte clare pentru combaterea segregării.

Intervențiile vor putea lua forma unor **acțiuni orizontale** prin care se va urmări obținerea în mod egal de beneficii pentru persoanele cu dizabilități și prevenirea oricărei forme de discriminare.

Între acestea se vor regăsi măsurile care permit o mai bună accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități, schimbări în atitudinea față de aceste persoane, acțiuni împotriva stigmatizării și discriminării, a stereotipurilor, prejudecăților, intoleranței și violenței împotriva persoanelor cu dizabilități, prin eforturi continue de educație, sensibilizare, campanii culturale, promovarea unei imagini pozitive a acestora, inclusiv acțiuni de cooperare interdisciplinară (consiliere profesională, formare, servicii psihosocio-medicale, continuarea/reîntoarcerea în educație, locuințe etc.) între profesioniști și multipli actori relevanți. Principiile nediscriminării și accesibilității vor putea fi mai bine promovate dacă normele sociale care conduc la perpetuarea inegalităților și discriminării, stereotipurile de gen, prejudecățile cu privire la capacitatea persoanelor cu dizabilități sunt abordate de o manieră sistematică.²⁵

Spre exemplificare, ar putea fi relevante intervenții precum: promovarea accesului egal la activitățile desfășurate în cadrul proiectului și/sau la rezultatele proiectului, diseminarea de informații despre drepturile și obligațiile persoanelor cu dizabilități, furnizarea de servicii care includ persoane cu dizabilități, campanii de informare în rândul profesioniștilor, încurajarea formării specialiștilor cu privire la Convenție și a receptivității față de problemele persoanelor cu dizabilități, promovarea măsurilor care permit flexibilizarea timpului de muncă pentru persoanele cu dizabilități (part-time, job-sharing etc.), promovarea antreprenoriatului în rândul persoanelor cu dizabilități ș.a.

Programul Operațional Asistență Tehnică (POAT) va continua să asigure sprijinul orizontal pentru sistemul de coordonare, gestionare și control al fondurilor și pentru beneficiarii/potențialii beneficiari de fonduri, precum și pentru implementarea programelor operaționale gestionate la nivelul MIPE care nu au axă proprie de asistență tehnică: PO Dezvoltare Durabilă (PODD), PO Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare (POCIDIF) și PO Sănătate (POS) , inclusiv pentru POAT. Totodată, se va asigura asistență tehnică specifică POS, program nou în arhitectura sistemului fondurilor, care va trebui să se axeze pe gestionarea acestui nou PO, rămânând cu componenta de AT doar la nivel de utilizare, nu și de gestionare a unei priorități distincte.

Personalul implicat în gestionarea PO derulate la nivelul MIPE, care nu au prioritate proprie de AT (POS, PODD și POCIDIF), va putea beneficia în cadrul POAT, Prioritatea 2 „Îmbunătățirea capacității de coordonare, gestionare și control și asigurarea transparenței fondurilor FEDR, FC, FSE+, FTJ”, inclusiv de module de pregătire privind cadrul de implementare a fondurilor,

---

²⁵ cf. Primului Raport de Evaluare, Implementarea Planului de Evaluare a Acordului de Parteneriat, Lotul 3: Evaluarea aplicării principiilor orizontale – Tema C

politicile UE, regulamentele europene privind fondurile europene nerambursabile și condițiile favorizante orizontale aplicabile fondurilor.

POAT va putea oferi instruire inclusiv potențialilor beneficiari și beneficiarilor de fonduri implicați în asigurarea accesibilității persoanelor cu dizabilități, precum: autorități care emit autorizații de construcție, licențe de bandă largă și TIC, ingineri, designeri, arhitecți, constructori pe șantiere, planificatori urbani, autorități din domeniul transporturilor, furnizori de servicii, membri ai comunității academice, personal implicat în conceperea și producerea bunurilor și serviciilor, responsabili cu managementul proiectelor etc.

Totodată, Strategia propune acțiuni precum: dezvoltarea punctelor de contact la nivelul instituțiilor cu atribuții în implementarea Convenției; reglementarea și operaționalizarea Mecanismului de coordonare a implementării Convenției; creșterea numărului de instruiri și materiale de informare despre Convenție; creșterea numărului de vizite de monitorizare realizate cu participarea organizațiilor persoanelor cu dizabilități sau ale societății civile; creșterea numărului de persoane cu dizabilități și de organizații formate cu privire la monitorizarea implementării Convenției.

În domeniul cercetării, vor fi identificate obstacolele care afectează viața persoanelor cu dizabilități, se vor colecta și disemina date privind respectarea drepturilor/condițiile de viață ale persoanelor cu dizabilități, se vor realiza sondaje, analize cu privire la discriminare și accesibilitate de mai mare profunzime și planificarea unor măsuri de discriminare pozitivă, etc. Cercetarea va putea include studii cu privire la cauzele, tipurile și frecvențele dizabilităților, disponibilitatea și eficacitatea programelor existente în domeniu și necesitatea dezvoltării și evaluării serviciilor și măsurilor de sprijin.

Astfel de intervenții vor putea fi realizate în colaborare cu universități, institute de cercetare și alte instituții/structuri/organizații relevante în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități. În derularea acestor intervenții, se va facilita participarea persoanelor cu dizabilități la colectarea și cercetarea datelor. Pentru a conduce astfel de cercetări, beneficiarii vor încuraja în special recrutarea persoanelor calificate cu dizabilități.

Acțiunile specifice dedicate persoanelor cu dizabilități și nevoilor lor în ceea ce privește asigurarea accesibilității le vor permite să trăiască independent și să participe pe deplin în toate aspectele vieții, asigurând accesul acestora, în mod egal cu ceilalți, la mediul fizic, la transport, la informații și comunicații, inclusiv informații și tehnologii și sisteme de comunicații, precum și la alte facilități și servicii deschise sau furnizate publicului, atât în mediul urban, cât și în mediul rural (art. 9 din Convenție).

Aceste acțiuni, care vor include identificarea și eliminarea obstacolelor și barierelor în calea accesibilității se aplică, printre altele la:

(a) clădiri, drumuri, transport și alte facilități interioare și exterioare, inclusiv școli, locuințe, facilități medicale și locuri de muncă;

(b) Informații, comunicații și alte servicii, inclusiv servicii electronice și serviciile de urgență.

Alături de acestea se vor regăsi intervenții dedicate persoanelor cu dizabilități și nevoilor lor în ceea ce privește asigurarea accesibilității, ca de ex.: cercetarea, dezvoltarea și utilizarea de noi tehnologii și dispozitive asistive, promovarea designului universal, accesibilizarea mediului fizic, asigurarea accesului la tehnologia informației și a comunicării, transport, educație, ocupare, formare profesională (inclusiv formarea specialiștilor în limbajul mimico-gestual), servicii sociale și medicale, reabilitare, cultură, activități recreative, alte servicii.

Cele două tipuri de intervenții, orizontale și specifice, se vor susține în mod complementar și sinergic, urmărindu-se astfel implementarea Convenției, la nivelul fiecărui obiectiv specific, în modalitățile optime permise de specificul obiectivelor.

Accesibilitatea este o condiție prealabilă pentru ca persoanele cu dizabilități să trăiască independent și să participe pe deplin și în mod egal în societate. Accesibilitatea va putea fi privită nu numai în contextul egalității și nediscriminării, ci și ca o modalitate de a investi în societate și ca o parte integrantă a agendei de dezvoltare durabilă.

Fără acces la mediul fizic, la transport, la informații și comunicare, inclusiv informații și tehnologii și sisteme de comunicații, precum și la alte facilități și servicii deschise sau oferite publicului, persoanele cu dizabilități nu pot trăi o viață independentă (art. 19 din Convenție).

În același timp, accesibilitatea trebuie asigurată tuturor persoanelor cu dizabilități, fără discriminare pe bază de rasă, sex, limbă, religie, opinie politică, origine socială sau națională, proprietate, statut social sau legal, statut prin naștere sau vârstă, statut de migrant, orientare sexuală ș.a. În ceea ce privește proiectarea, durabilitatea și adecvarea la vârstă a dispozitivelor și echipamentelor de asistență, accesibilitatea va lua în considerare cerințele speciale ale fetelor și băieților cu dizabilități. Femeile, persoanele aparținând minorităților etnice, migranții și alte categorii vulnerabile cu dizabilități pot suferi de pe urma discriminărilor multiple generate de intersecția dintre dizabilitate și respectivele vulnerabilități.

Alături de necesitatea conceperii, construcției și producerii de noi obiecte, infrastructuri, bunuri, produse și servicii și de obligația eliminării barierelor se află și obligația asigurării accesului la mediul fizic **existent**, la transportul, informația, mijloacele de comunicare și serviciile existente și disponibile publicului larg - pe baza **adaptării rezonabile** prin care pot fi satisfăcute nevoile specifice ale persoanelor cu dizabilități.

Intervențiile vor fi identificate în concordanță cu prioritățile stabilite prin Strategia Națională privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2022-2027, prin strategiile de dezvoltare la nivel local și alte documentele strategice relevante.

Fondurile vor putea susține următoarele tipuri de acțiuni orientative:

a) Mediul fizic

Intervențiile din fonduri, atât în mediul urban, cât și rural, vor promova dreptul persoanelor cu dizabilități de a avea acces la orice spațiu sau serviciu destinat publicului în general, precum: locuințe, clădiri, instituții publice, școli, centre comerciale, baruri, restaurante, parcuri, facilități recreaționale, străzi și alte medii în aer liber. În cadrul operațiunilor susținute prin fonduri, se va urmări eliminarea obstacolelor tehnice și de mediu, cum ar fi: treptele la intrarea în clădiri, absența ascensoarelor în clădirile cu mai multe etaje și lipsa de informații în formate accesibile.

Accesibilitatea va fi asigurată pentru persoanele cu dizabilități și în ceea ce privește accesul la mediul fizic într-o serie de spații, cum ar fi: teatre, muzee, cinematografe, biblioteci, agenții de turism, hoteluri/pensiuni. În utilizarea fondurilor, autoritățile și agențiile de turism, hotelurile, organizațiile de voluntariat și alte persoane implicate în organizarea de activități recreative sau oportunități de călătorie se vor asigura că serviciile lor se adresează tuturor, luând în considerare nevoile speciale ale persoanelor cu dizabilități.

Infrastructurile sociale, adăposturile, serviciile de asistență și întreaga procedură vor fi accesibile pentru a oferi o protecție reală și eficientă împotriva violenței, abuzului și exploatării persoanelor cu dizabilități, în special a femeilor și copiilor (art. 16 din Convenție). Alte intervenții în sprijinul persoanelor cu dizabilități vor putea fi realizate în domeniul centrelor de consiliere, centrelor de recuperare/reabilitare, cantinelor sociale ș.a.

Un acces efectiv la justiție poate fi realizat atunci când clădirile în care este aplicată legea, instituțiile și sistemul judiciar sunt accesibile fizic sau când serviciile, informațiile și comunicarea pe care acestea le furnizează sunt accesibile persoanelor cu dizabilități (art. 13 din Convenție).

Pe cât posibil, se va asigura accesul în zone de patrimoniu natural și cultural, monumente și locuri de importanță culturală națională. În ceea ce privește accesul la spații/areale sportive și recreative, arene sportive, săli de gimnastică etc., intervențiile din fonduri vor putea sprijini personalul din programele de recreere și sport, proiectele de dezvoltare a metodelor de accesibilitate, precum și programele de participare, informare și instruire (art. 30 din Convenție).

Alte facilități acoperite sau în aer liber vor putea cuprinde: centre culturale, religioase, politice ș.a.

b) Transport

Operațiunile finanțate din fonduri vor permite persoanelor cu dizabilități să se deplaseze cu ușurință pe străzi și să beneficieze de servicii de transport public accesibil (infrastructură rutieră prietenoasă cu persoanele cu dizabilități, mijloace de transport cu platformă joasă, echipamente pentru accesul persoanelor cu dizabilități etc.). Măsurile de accesibilizare se vor regăsi și în investițiile în transportul aerian, rutier, pe cale ferată, fluvial și maritim. Acțiunile de modernizare a transportului public în comun vor putea include sisteme de e-ticketing care vor permite facilitarea utilizării acestor servicii și de către persoanele cu mobilitate redusă.

Transportul accesibil către școli, universități și alte unități de învățământ va asigura dreptul la educație al persoanelor cu dizabilități (art. 9 și art. 24 din Convenție).

De asemenea, va fi accesibilizat transportul către clădirile în care sunt furnizate serviciile de sănătate și protecție socială pentru ca persoanele cu dizabilități să poată călători spre locurile unde sunt furnizate aceste servicii (art. 25 din Convenție).

Pe lângă accesibilitatea fizică la locul de muncă (centre de birouri, instituții publice ș.a.) și servicii de transport accesibile, persoanele cu dizabilități vor beneficia și de asistență pentru a-și exercita dreptul la muncă (art. 27 din Convenție).

c) Tehnologia informației și comunicare (TIC)

Articolul 21 din Convenție prevede că statele părți „vor lua toate măsurile adecvate pentru a se asigura că persoanele cu dizabilități își pot exercita dreptul la libertatea de exprimare și opinie, inclusiv libertatea de a căuta, primi și transmite informații și idei în mod egal cu ceilalți și prin toate formele de comunicare la alegerea lor”.

Investițiile în noile tehnologii vor promova proiectarea, dezvoltarea, producția și distribuția de tehnologii și sisteme de informații și comunicații accesibile și se vor putea adresa: sistemelor de asistență ambientală pentru asistarea aparatului auditiv și tehnologiilor cu bucle de inducție, ascensoarelor pentru pasageri pre-echipate pentru a permite utilizarea de către persoanele cu dizabilități în timpul evacuărilor de urgență ale clădirilor etc.

Tehnologiile de acces vor viza: radio, televiziune, satelit, telefoane mobile, linii fixe, internet, calculatoare, hardware de rețea și software etc.

Încorporarea caracteristicilor accesibile TIC va fi urmărită încă din stadiile incipiente de design și producție. Totodată, se va urmări creșterea gradului de conștientizare a mediului de afaceri cu privire la necesitatea de a asigura accesul la TIC pentru persoanele cu dizabilități.

Pentru a facilita comunicarea dintre persoanele surde și alte persoane, vor fi luate în considerare utilizarea limbajului semnelor în educația copiilor surzi, precum și nevoile persoanelor cu alte dizabilități de comunicare, atât în familiile, cât și în comunitățile lor.

Toate informațiile și comunicarea referitoare la furnizarea de asistență medicală va fi făcută accesibilă prin limbajul semnelor, Braille, formate electronice accesibile, script alternativ și augmentativ și modalități, mijloace și formate de comunicare alternative. Se vor dezvolta aplicații telefonice prin care persoanele cu dizabilități vor putea accesa în mod independent

serviciile de urgență, informări cu privire la starea de urgență în format teletext 24/24, centre de interpreți 24/24 prin video conversație în cazuri de urgență, depanare auto în caz de necesitate, cardul bancar pe telefon verde/centru de siguranță (în caz de pierdere sau furt al cardului bancar), comenzi taxi etc.

Toate informațiile referitoare la muncă, anunțurile de oferte de locuri de muncă, procesele de selecție și comunicarea la locul de muncă - parte din procesul de lucru -, trebuie să fie facilitate prin intermediul aceluiași mijloc accesibile.

d) Facilități și servicii

Deplasarea, orientarea în clădiri (unități sanitare și spitalicești, de învățământ, bancare, pentru alte servicii oferite publicului) și furnizarea efectivă de servicii vor fi accesibilizate pentru persoanele cu dizabilități, în sensul asigurării de semnalizări corespunzătoare (în forme precum Braille, forme ușor de citit și de înțeles), a intermediarilor de tipul cititorilor și interpreților profesioniști în limbajul semnelor și a asistenței vii („câini ghid”). Din acest motiv, se va permite intrarea „câinilor ghid” în anumite clădiri sau spații deschise.

Vor fi avute în vedere creșterea capacității de asistență a DGASPC-urilor, creșterea calității și diversificarea serviciilor oferite la standarde cât mai ridicate, cu dezvoltarea serviciilor integrate și asigurarea managementului de caz pentru persoanele care nu beneficiază de acest tip de beneficii.

În domeniul sănătății și al protecției sociale (art. 25 din Convenție), acțiunile pot viza creșterea numărului de servicii de abilitare și reabilitare, îmbunătățirea standardelor de practică, creșterea importanței și a participării la formări privind educația pentru sănătate. De asemenea, se va ține cont de dimensiunea de gen a accesibilității atunci când se oferă asistență medicală pentru femei și fete cu dizabilități, inclusiv în materie de reproducere, obstetrică și ginecologie. Persoanele cu dizabilități și, după caz, familiile și susținătorii acestora vor putea avea acces la informații complete despre diagnostic, drepturi, servicii și programe disponibile, în toate etapele. Astfel de informații vor fi prezentate în forme accesibile persoanelor cu dizabilități (Braille, servicii de bandă, formate ușor de citit, tipărire mare, informații audio, alte tehnologii alternative adecvate).

Acțiunile de prevenire a dizabilității pot include mai multe tipuri diferite de acțiuni, cum ar fi: asistența medicală primară, îngrijirea prenatală și postnatală, educația în nutriție, campaniile de imunizare împotriva bolilor transmisibile, măsurile de combatere a bolilor endemice, reglementările de siguranță etc.

În același timp, vor putea fi concepute proiecte ce integrează serviciile tehnologice asistive în cadrul sistemului de sănătate. În limita atribuțiilor stabilite de cadrul legal aplicabil, lucrătorii la nivel comunitar (asistenți, îngrijitori etc.) vor putea fi sprijiniți în vederea creșterii capacității lor de a oferi asistență la un prim nivel, pentru realizarea unui screening primar și furnizarea de produse asistive simple (ajutoare pentru mers, ochelari etc.), cu transmiterea de recomandări pentru screening suplimentar și produse asistive mai avansate.

Deși telemedicina nu este un concept nou, ea nu este suficient exploatată. Din această perspectivă, intervențiile din fonduri vor putea sprijini noi abordări în telemedicină, soluții high-tech și servicii suport la distanță, acolo unde acestea își pot dovedi utilitatea.

În vederea aplicării dispozițiilor art. 27 din Convenție, privind drepturile persoanelor cu dizabilități la muncă și încadrare în muncă, locurile de muncă susținute prin fonduri vor putea fi accesibilizate inclusiv cu ajutorul tehnologiilor asistive. Intervențiile vor putea urmări creșterea capacității de angajare a persoanelor cu dizabilități și modul în care tehnologia asistivă poate sprijini aceste persoane să-și îndeplinească sarcinile sau să obțină un loc de muncă. Sprijinul prin fonduri se va putea realiza printr-o varietate de măsuri, cum ar fi:

stimularea ocupării persoanelor cu dizabilități, informarea despre dreptul la muncă al persoanelor cu dizabilități, înființarea și dezvoltarea serviciilor de pregătire pentru muncă și/sau angajare asistată, formarea abilităților pentru muncă, calificarea la locul de muncă, scheme de cote orientate prin stimulente, locuri de muncă rezervate sau desemnate, contracte exclusive sau drepturi prioritare de producție etc. Alte măsuri specifice adoptate pot fi: proiectarea și adaptarea locurilor de muncă și a spațiilor de lucru astfel încât să devină accesibile persoanelor cu diferite dizabilități, precum și sprijinirea utilizării noilor tehnologii (tehnologii laser, realitate augmentată, baston smart pentru persoanele cu deficiențe de vedere), a dezvoltării și producerii de dispozitive de asistență, instrumente, echipamente etc. Totodată, toate drepturile sindicale și în domeniul muncii vor fi făcute accesibile persoanelor cu dizabilități.

În domeniul sănătății și securității în muncă, se vor putea propune operațiuni vizând îmbunătățirea mediului de muncă, programe de prevenire a accidentelor de muncă în diferite medii, adaptarea locurilor de muncă pentru a preveni dizabilitățile și bolile profesionale rezultate din poluarea mediului, măsuri de reabilitare a angajaților care au dobândit leziuni la locul de muncă etc.

Reabilitarea persoanelor cu dizabilități poate include măsuri pentru asigurarea și/sau restabilirea funcțiilor sau pentru a compensa pierderea sau absența unei funcții sau a unei limitări funcționale. Fără a implica îngrijiri medicale inițiale, acest proces include o gamă largă de măsuri și activități de la reabilitare de bază și generală la activități orientate spre obiective, ca de exemplu reabilitarea profesională.

Proiectele din domeniul educației în școlile obișnuite pot furniza interpreți și alte servicii de sprijin adecvate cursanților cu dizabilități. Vor putea fi oferite servicii de accesibilitate și asistență adecvate, concepute pentru a satisface nevoile persoanelor cu diferite dizabilități. Vor putea fi asigurate cerințele de accesibilitate pentru copiii foarte mici cu dizabilități și copiii preșcolari, o curricula flexibilă și adaptată diferitelor nevoi speciale. Comunitățile locale sunt încurajate să utilizeze și să-și dezvolte propriile resurse pentru furnizarea, la nivel local, a educației pentru persoanele cu dizabilități.

Asigurarea accesului la educație și a educației continue a elevilor, inclusiv a celor cu dizabilități, fără discriminare și cu respectarea principiului egalității de șanse, printr-un sistem educațional incluziv la toate nivelurile, rămâne esențială, prin dezvoltarea capacităților autorităților, școlilor, profesorilor și tuturor furnizorilor de servicii de sprijin, pentru a utiliza oportunitățile instrumentelor de învățare digitală. Vor putea fi promovate acțiuni precum: includerea în programele de formare inițială și continuă a cunoștințelor despre educația incluzivă, formarea cadrelor didactice în domeniul educației incluzive, formarea de profesori de sprijin, crearea de platforme accesibile cu resurse etc.

Proiectele ce implică mass-media, în special televiziunea, radioul și publicațiile, își vor accesibiliza serviciile și, de asemenea, vor adopta un rol activ în promovarea accesibilității și creșterea gradului de conștientizare a publicului cu privire la problematica persoanelor cu dizabilități.

În vederea exercitării de către persoanele cu dizabilități a dreptului de a participa la viața politică și publică și la administrarea afacerilor publice (art. 29 din Convenție), intervențiile din fonduri vor putea susține accesibilizarea și implementarea învățământului vocational artistic, accesibilizarea instituțiilor culturale din punct de vedere fizic, informațional și comunicațional, asigurarea pentru persoanele cu dizabilități de evenimente culturale, sportive, de agrement; creșterea numărului de locuri de joacă pentru copii și a sălilor de sport accesibilizate; diversificarea materialelor electorale. Fondurile vor putea asigura ca cei aleși în funcții publice să aibă șanse egale în îndeplinirea mandatului într-un mod deplin accesibil.

Persoanelor nevăzătoare sau cu alte tipuri de dizabilități vizuale li se va asigura accesul la servicii poștale, la ATM-uri și alte servicii bancare, prin stabilirea de standarde minime de accesibilitate în cadrul respectivelor unități.

În situații de risc, dezastre naturale ș.a, serviciile de urgență trebuie să fie accesibile persoanelor cu dizabilități pentru ca viața lor să poată fi salvată și bunăstarea lor protejată (art. 11 din Convenție). Reducerea riscurilor legate de dezastre va urmări asigurarea accesibilizării și includerea acestora în eforturile de reconstrucție post-dezastru.

Întrucât proiectele finanțate prin cele 8 POR vor fi implementate la nivel regional și local, capacitatea autorităților locale responsabile, inclusiv din perspectiva informațiilor privind standardele de accesibilitate, va putea fi, de asemenea, consolidată.

În ceea ce privește achizițiile publice se va asigura că procedurile vor include cerințele de accesibilitate.

Va putea fi sprijinită cooperarea în domeniul standardizării și vor putea fi sprijinite organizațiile persoanelor cu dizabilități astfel încât să poată participa în procesele naționale de dezvoltare, implementare și monitorizare a accesibilității.

În cadrul cooperării internaționale se vor putea face analize asupra situației persoanelor cu dizabilități pentru a identifica obstacolele și barierele care trebuie eliminate, precum și acțiunile care pot fi realizate într-un mod eficient, continuu și sistematic. Cooperarea internațională va putea fi utilizată și pentru a încuraja schimbul de know-how și informații privind bune practici în asigurarea accesibilității, în moduri care pot îmbunătăți viața persoanelor cu dizabilități.

7. Implementarea fondurilor 2021-2027

Atenție! Accesibilitatea trebuie abordată în strânsă legătură cu conceptele de *adaptare rezonabilă* și *design universal*.

O garanție importantă a respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități constă în asigurarea cadrului de implementare și monitorizare a Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, cu participarea și consultarea acestora.

În asigurarea accesului la finanțare, la elaborarea ghidurilor, a manualelor și eventualelor instrucțiuni, autoritățile de management și organismele intermediare vor ține cont de recomandările privind accesibilizarea, oferite prin prezentul Ghid, luând în considerare diferitele nevoi ale persoanelor cu dizabilități.

Arhitectura instituțiilor implicate în coordonarea fondurilor 2021-2027 se păstrează similară celei din perioada de programare 2014-2020, cu modificările aferente constituirii noilor programe operaționale - cele 16 programe operaționale aferente politicii de coeziune, la care se adaugă cele trei programe finanțate din fonduri externe nerambursabile dedicate domeniului afaceri interne.

Hotărârea Guvernului nr. 936/2020 pentru aprobarea cadrului general necesar în vederea implicării autorităților și instituțiilor din România în procesul de programare și negociere a fondurilor externe nerambursabile aferente perioadei de programare 2021 - 2027 și a cadrului instituțional de coordonare, gestionare și control al acestor fonduri stabilește cadrul general necesar în vederea implicării autorităților și instituțiilor din România în procesul de programare și negociere a fondurilor externe nerambursabile aferente perioadei de programare 2021 - 2027 și a cadrului instituțional de coordonare, gestionare și control al acestor fonduri.

Art. 3 din H.G. nr. 936/2020 prevede că **Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene** are responsabilitatea coordonării pregătirii, dezvoltării, armonizării și funcționării cadrului

legislativ, instituțional, procedural și programatic pentru gestionarea fondurilor externe nerambursabile aferente politicii de coeziune alocate României pentru perioada de programare 2021 - 2027. În acest sens, MIPE inițiază, elaborează și propune modificări ale legislației privind stabilirea cadrului instituțional și procedural de coordonare și implementare a fondurilor externe nerambursabile.

De asemenea, MIPE coordonează, monitorizează și sprijină, prin instrumentele pe care le are la dispoziție, dezvoltarea capacității administrative a instituțiilor și structurilor specifice implicate în sistemul de management și control al programelor finanțate din fonduri externe nerambursabile aferente politicii de coeziune.

Potrivit art. 6 alin.(1) al aceleiași H.G., pentru Programul Operațional Dezvoltare durabilă, Programul Operațional Educație și Ocupare, Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare, Programul Operațional Sănătate, Programul Operațional Tranziție Justă, Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială, Programul Operațional Asistență Tehnică se desemnează Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene ca titular de program și autoritate de management.

Pentru Programul Operațional Transport, la art. 7 al H.G. nr. 936/2020 se desemnează Ministerul Transporturilor și Infrastructurii ca titular de program și autoritate de management. Art. 8 al H.G. mai sus menționate stabilește că pentru cele opt programe operaționale regionale titularii de programe sunt Agențiile pentru Dezvoltare Regională, stabilite ca autorități de management.

Autoritatea de management este structura națională sau regională responsabilă cu gestionarea și implementarea unuia sau mai multor programe operaționale/programe naționale afaceri interne și de utilizarea eficientă, efectivă și transparentă a fondurilor externe nerambursabile alocate României. În relația cu beneficiarii proiectelor, autoritatea de management reprezintă partea contractuală semnatară a contractului de finanțare ce are ca obiect implementarea unui proiect.

Printre responsabilitățile autorității de management, cu deosebire din perspectiva aplicării condiției orizontale favorizante, se numără:

- elaborarea/revizuirea documentelor subsecvente de implementare a programului, inclusiv elaborarea/revizuirea criteriilor de eligibilitate și selecție a proiectelor, schemelor de ajutor de stat/de minimis, după caz;
- elaborarea de proceduri pentru gestionarea programului, în vederea îndeplinirii atribuțiilor ce îi revin;
- elaborarea ghidurilor solicitantului, în vederea selectării operațiunilor din cadrul programului gestionat;
- verificarea conformității administrative și a eligibilității, respectiv evaluarea tehnică și financiară a proiectelor, în conformitate cu prevederile ghidului solicitantului și ale schemelor de ajutor de stat/de minimis, după caz;
- monitorizarea implementării programului gestionat;
- monitorizarea operațiunilor în cadrul programelor gestionate prin analiza rapoartelor de monitorizare și a celor de vizită ale Organismelor Intermediare, a rapoartelor de progres ale beneficiarilor și prin verificarea în sistemul informatic a datelor, prin efectuarea de vizite de verificare la fața locului pe teren atât la beneficiarii contractelor de finanțare, cât și la entitățile implicate în implementarea proiectelor, precum și prin efectuarea de vizite de monitorizare (ex post) pe teren, potrivit procedurilor interne de monitorizare;
- verificarea eligibilității cheltuielilor efectuate de beneficiarii proiectelor;
- asigurarea de contribuții la elaborarea legislației și la propunerile de modificare a legislației privind managementul financiar al fondurilor pentru perioada de programare 2021-2027;

- efectuarea de controale de gestiune pentru a verifica dacă produsele și serviciile cofinanțate au fost furnizate, dacă operațiunea respectă legislația aplicabilă, programul și condițiile de acordare a sprijinului pentru respectiva operațiune;
- supravegherea organismelor intermediare.

H.G. nr. 936/2020 definește drept „organism intermediar” organismul de drept public sau privat care acționează la nivel național, regional și/sau local, sub responsabilitatea unei autorități de management sau care îndeplinește funcții sau sarcini în numele unei astfel de autorități și căruia autoritatea de management îi delegă funcții, componente și/sau obiective specifice ale programului operațional/programului național afaceri interne, pe bază de acord de delegare.

Autoritatea de management poate identifica unul sau mai multe organisme intermediare care să desfășoare anumite sarcini sub responsabilitatea sa. Acordurile dintre autoritatea de management și organismele intermediare se consemnează în scris. Cu toate acestea, autoritatea de management deține responsabilitatea finală, în fața Comisiei Europene, pentru îndeplinirea corespunzătoare a funcțiilor menționate la art.72 din Regulamentul (UE) nr. 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului.

Un acord de delegare de atribuții, încheiat între o autoritate de management (AM) și un organism intermediar, stabilește atribuțiile delegate acestuia din urmă în scopul implementării unor priorități din cadrul programului, precum și drepturile și obligațiile părților, care decurg din această delegare.

Atribuțiile astfel delegate către organismele intermediare vizează aspecte precum: evaluarea, selecția și contractarea operațiunilor/proiectelor; verificarea achizițiilor și a cererilor de rambursare și plată; monitorizarea proiectelor; acțiuni de informare și comunicare; sprijin pentru potențiali beneficiari/beneficiari.

Principalele atribuții ale unui organism intermediar cuprind:

- elaborarea și trimiterea către autoritatea de management, spre avizare, a manualelor de proceduri pentru îndeplinirea atribuțiilor care îi sunt delegate;
- lansarea, conform calendarului de activități stabilit de către AM prin consultarea cu OI, a licitațiilor pentru depunerea cererilor de finanțare și a documentelor suport, în vederea finanțării;
- primirea și înregistrarea solicitărilor de finanțare, conform procedurii relevante;
- analizarea conformității administrative și a eligibilității cererilor de finanțare, potrivit criteriilor stabilite de AM și aprobate de comitetul de monitorizare;
- organizarea de sesiuni de evaluare tehnică și financiară, cu sprijinul evaluatorilor independenți, după caz;
- transmiterea către AM a rapoartelor de evaluare tehnică și financiară ale solicitărilor de finanțare;
- acordarea de asistență potențialilor beneficiari, atât prin organizarea de sesiuni și campanii de informare, cât și oferind răspunsuri la solicitările de informații, primite în format electronic, telefonic sau direct;
- informarea beneficiarilor asupra tuturor obligațiilor ce le revin în urma semnării contractelor de finanțare;
- efectuarea de vizite pe teren pentru verificarea proiectelor;
- monitorizarea implementării proiectelor aprobate și prezentarea către AM de rapoarte tehnice de progres;
- primirea cererilor de plată de la beneficiari și verificarea exactității și corectitudinii cheltuielilor efectuate;

- întreprinderea măsurilor necesare în caz de fraudă, iregularități sau corecții financiare, conform celor stabilite cu AM;
- transmiterea către AM a cererilor de plată verificate;
- transmiterea către AM de contribuții la elaborarea rapoartelor de evaluare, rapoartelor anuale și finale de implementare; etc.

Pe durata implementării proiectelor, beneficiarii vor depune, spre decontare, în atenția autorităților de management, facturile generate de proiect. În urma decontării, autoritățile de management vor transmite facturile, sub forma unei declarații de cheltuieli, către **Autoritatea de Certificare și Plată (ACP)** din cadrul Ministerului Finanțelor. ACP va certifica cheltuielile și va transmite o aplicație de plată către Comisia Europeană, urmând ca banii să fie rambursați și, astfel, considerați efectiv absorbiți de către România.

În conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 936/2020, art. 13 alin.(2), pentru Programele Operaționale Regionale, Programul Operațional Sănătate, Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială, Programul Operațional Educație și Ocupare, Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare, Programul Operațional Dezvoltare Durabilă, Programul Operațional Transport, Programul Operațional Tranziție Justă și Programul Operațional Asistență Tehnică se desemnează Ministerul Finanțelor Publice, prin Direcția generală Autoritatea de certificare și plată, ca organism responsabil cu primirea fondurilor de la Comisia Europeană.

În conformitate cu dispozițiile art. 77 din RDC, **Autoritatea de Audit** este însărcinată cu efectuarea de audituri de sistem, audituri ale operațiunilor și audituri ale conturilor, pentru a furniza Comisiei Europene o asigurare independentă cu privire la funcționarea eficientă a sistemelor de gestiune și control și la legalitatea și regularitatea cheltuielilor incluse în conturile transmise Comisiei.

Conform Legii nr.94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a României, republicată, principalele atribuții ale Autorității de Audit, printre altele, sunt:

- a) evaluarea conformității sistemelor de management și control pentru programele operaționale cofinanțate prin fonduri, cu prevederile legale comunitare;
- b) verificarea, pe bază de eșantion reprezentativ, a cheltuielilor declarate de autoritățile responsabile cu gestionarea și implementarea fondurilor;
- c) raportarea anuală privind compatibilitatea sistemelor de management și control ale autorităților responsabile cu gestionarea și implementarea fondurilor, referitor la capacitatea acestora de a asigura conformitatea operațiunilor cu reglementările comunitare;
- d) verificarea existenței și corectitudinii elementului de cofinanțare național;
- e) urmărirea modului de implementare de entitățile auditate a recomandărilor formulate ca urmare a acțiunilor de audit efectuate de Autoritatea de Audit; etc.

Potrivit H.G. nr. 936/2020, art. 14, pentru Programele Operaționale Regionale, Programul Operațional Sănătate, Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială, Programul Operațional Educație și Ocupare, Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare, Programul Operațional Dezvoltare Durabilă, Programul Operațional Transport, Programul Operațional Tranziție Justă, Programul Operațional Asistență Tehnică, Programul Pentru Acvacultură și Pescuit, programele naționale Afaceri interne în perioada 2021-2027, precum și pentru programele Interreg la care România este parte în perioada de programare 2021-2027 și îndeplinește calitatea de autoritate de management, se desemnează Autoritatea de Audit din cadrul Curții de Conturi a României ca autoritate de audit.

Pe parcursul implementării fondurilor, ghidurile solicitanților și ale beneficiarilor vor include mențiuni clare cu privire la importanța respectării prevederilor legale privind prevenirea și combaterea discriminării și asigurarea accesibilității pentru persoanele cu dizabilități.

Prin ghidurile aferente apelurilor de proiecte, autoritățile de management și organismele intermediare vor stabili criteriile de evaluare și selecție a proiectelor pentru programul operațional aflat în gestiune. În pregătirea apelurilor de proiecte se va ține cont de obligația respectării condiției favorizante orizontale privind implementarea și aplicarea Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități, care va fi inclusă printre criteriile de eligibilitate ale proiectelor. Respectarea prezentei condiții favorizante va putea fi acoperită de declarația de eligibilitate sau, în mod efectiv, prin dispozițiile legii și ale contractelor de finanțare.

Criteriile și procedurile vor fi transparente și nediscriminatorii. La cererea acestora, AM se vor consulta cu Comisia Europeană și vor lua în considerare observațiile sale înainte de prezentarea inițială a criteriilor de selecție către CM și înainte de orice modificare ulterioară a acestor criterii.

Respectarea prevederilor care vizează măsuri pentru persoanele cu dizabilități va avea un caracter obligatoriu pentru toți beneficiarii de proiecte. AM și OI se vor asigura că operațiunile selectate pentru a beneficia de sprijin sunt implementate în conformitate cu criteriile aplicabile programului operațional și cu regulile comunitare și naționale aplicabile pentru întreaga perioadă de implementare, implicit cu Strategia națională privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2022-2027, asigurându-se că toate operațiunile cofinanțate sunt aliniate la cadrul de politică al Uniunii.

În procesul de selecție a proiectelor, se va verifica și se va asigura că toate proiectele respectă cerințele legale privind nediscriminarea, iar prin criteriile de selecție beneficiarii vor fi încurajați să adopte măsuri suplimentare față de cerințele minime legale.

În cadrul pachetului de documente anexă la Ghidul Solicitantului aferent fiecărei cereri de propuneri de proiecte vor fi incluse în mod obligatoriu actele normative relevante în domeniul persoanelor cu dizabilități, standarde și orientări pentru asigurarea accesibilității în diferite domenii, pe care beneficiarii le vor respecta pe parcursul derulării contractului de finanțare (Strategia națională privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2022-2027, Strategia UE pentru persoanele cu dizabilități 2021-2030, Legea nr.221/2010 pentru ratificarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, Legea nr.448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, cu modificările și completările ulterioare, alte strategii și acte normative relevante). În funcție de specificul intervențiilor selectate și al tipurilor de beneficiari, documentele relevante în domeniul accesării fondurilor vor putea fi furnizate în formate accesibile persoanelor cu dizabilități.

În cererea de finanțare, solicitanții și partenerii eligibili vor trebui să evidențieze elementele de relevanță în raport cu asigurarea accesibilității, în conformitate cu art. 9 al Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

Solicitanții vor urmări asigurarea accesibilității atât în procesul de elaborare a proiectelor, cât și pe tot parcursul implementării acțiunilor, precum și în procesul de raportare. Descrierea modului în care este respectată condiția favorizantă orizontală, precum și respectarea obligațiilor minime prevăzute de legislația relevantă la nivelul activităților, va reprezenta un criteriu de eligibilitate a proiectelor, ceea ce impune cunoașterea de către solicitanți a legislației în domeniu și acordarea unei atenții sporite obligațiilor minime legale.

În implementare, autoritățile de management și organismele intermediare se vor asigura că:

- cerințele de accesibilitate vor fi incluse în proiectarea și construcția mediului fizic de la începutul procesului de proiectare;
- în cadrul proiectelor, arhitecții, inginerii constructori și toți cei implicați profesional în proiectarea și construcția mediului fizic vor respecta cerințele cu privire la politica în domeniul promovării drepturilor persoanelor cu dizabilități și la măsurile de realizare a accesibilității sau de adaptare rezonabilă.

Opțional, autoritățile de management și organismele intermediare vor putea analiza oportunitatea acordării unui punctaj suplimentar la evaluarea cererilor de finanțare atunci când în cadrul proiectului se prevede desemnarea a unui responsabil pentru asigurarea egalității de tratament a persoanelor cu dizabilități și a accesibilității și la formarea acestuia în scopul îndeplinirii atribuțiilor. Această opțiune ar putea fi aplicată proiectelor în funcție de criterii precum: valoarea acestora, numărul de angajați ai beneficiarului etc. Desemnarea unei persoane specializate pentru a verifica măsura în care designul și implementarea proiectelor nu generează, chiar și inconștient și indirect, inegalitate, discriminare sau bariere de acces reprezintă o bună practică ce ar putea fi utilizată într-un număr cât mai mare de proiecte. Cu titlu orientativ, *Anexa 6* prezintă un model de Grilă de evaluare a accesibilității într-o serie de categorii, precum spațiul urban accesibil, parcaje, transport public, spațiu construit accesibil, circulații orizontale etc.

Organizațiile persoanelor cu dizabilități vor fi consultate atunci când sunt elaborate ghidurile, iar documentele vor fi furnizate în formate accesibile persoanelor cu dizabilități.

În același timp, în scopul apropierii legislației din statele membre în ceea ce privește cerințele de accesibilitate aplicabile anumitor produse și servicii, în special prin eliminarea și prevenirea barierelor din calea liberei circulații a anumitor produse și servicii accesibile, bariere care decurg din cerințe de accesibilitate divergente ale statelor membre, la data de 17 aprilie 2019, Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene au adoptat Directiva (UE) 2019/882 privind cerințele de accesibilitate aplicabile produselor și serviciilor.

Potrivit art. 31 din Directiva (UE) 2019/882, referitor la transpunere, statele membre au obligația de a adopta și publica actele cu putere de lege și actele administrative necesare pentru a se conforma directivei până la data de 28 iunie 2022 și de a aplica actele respective începând cu data de 28 iunie 2025. Prin derogare de la obligația aplicării legii de transpunere până la data de 28 iunie 2025, statele membre pot decide să aplice măsurile privind obligațiile prevăzute la articolul 4 alineatul (8) cel târziu de la data de 28 iunie 2027²⁶.

În conformitate cu principiul guvernanței pe mai multe niveluri, statele membre implică partenerii respectivi pe tot parcursul implementării programelor, inclusiv prin participarea la comitetele de monitorizare în conformitate cu Articolul 39 din RDC. În mod similar, Articolul 4 alin. (3) din Convenție prevede ca în dezvoltarea și implementarea legislației și a politicilor de implementare a Convenției, ca și în alte procese de luare a deciziilor referitoare la problemele privind persoanele cu dizabilități, statele să se consulte îndeaproape și să implice în mod activ persoanele cu dizabilități, inclusiv copiii cu dizabilități, prin organizațiile care îi reprezintă.

Astfel, persoanele cu dizabilități și organizațiile reprezentative ale acestora vor fi implicate pe tot parcursul procesului de implementare a fondurilor europene 2021-2027, în rețele parteneriale/grupuri de lucru, inclusiv în consultări cu privire la elaborarea ghidurilor de implementare. Autoritățile de management vor constitui mecanisme parteneriale proprii

---

²⁶ Directiva (UE) 2019/882, Articolul 4 alin.(8): „Statele membre se asigură că preluarea de către cel mai adecvat PSAP (centru de preluare a apelurilor de urgență) a comunicațiilor de urgență efectuate către numărul european unic pentru apeluri de urgență 112 respectă cerințele de accesibilitate specifice prevăzute în secțiunea V din anexa I în modul cel mai potrivit cu organizarea națională a sistemelor de urgență.”

pentru asigurarea îndeplinirii condiției favorizante privind implementarea Convenției și grupuri de lucru cărora le vor furniza informații, date privind implementarea și evoluția programului, date referitoare la indicatori și la obiectivele de etapă, evaluări etc. Prin intermediul acestor mecanisme, se vor identifica problemele specifice care trebuie soluționate, inclusiv din perspectiva implementării Convenției la nivel de obiectiv specific/sector/program, iar autoritățile de management se vor asigura că recomandările primite vor fi analizate în mod optim în scopul eficientizării implementării programelor.

Personalul AM și OI implicat în evaluarea tehnică și financiară va respecta prevederile procedurilor operaționale aprobate la nivelul AM, prin completarea tuturor formularelor necesare, inclusiv a checklist-urilor. Experții evaluatori vor aplica cererilor de finanțare grile de evaluare tehnică și financiară, care conțin criteriile de eligibilitate aprobate de Comitetul de Monitorizare ce vor fi menționate în Ghidul Solicitantului aferent fiecărui apel de proiecte.

În ceea ce privește sarcinile specifice care vor fi delegate către OI, organismele intermediare vor fi obligate să respecte condiția favorizantă privind implementarea Convenției. AM vor deține responsabilitatea finală cu privire la implementarea Convenției și, în acest scop, vor încheia acorduri de implementare cu OI, vor emite instrucțiuni pentru acestea, vor asigura coordonarea metodologică a activității lor și vor verifica îndeplinirea atribuțiilor delegate.

Pentru a asigura implementarea Convenției, la nivelul fiecărui program se va asigura un set de indicatori specifici vizând persoanele cu dizabilități. În selectarea proiectelor, un criteriu important va fi asigurarea accesibilității pentru persoanele cu dizabilități. Acolo unde este posibil, datele vor fi dezagregate pe criterii de vârstă, gen și dizabilitate, astfel încât fiecare entitate care beneficiază de fonduri să poată raporta cu privire la modul în care a asigurat implementarea Convenției.

Totodată, se va ține cont de cerințele respectării dispozițiilor Convenției, ale Directivei (UE) 2019/882 privind cerințele de accesibilitate aplicabile produselor și serviciilor privind accesibilitatea, începând cu data de 28 iunie 2025, precum și ale Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități așa cum sunt evidențiate în Anexa 7 a prezentului ghid.

Prin Ordinul nr.189/2013, emis de Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, a fost aprobată reglementarea tehnică "Normativ privind adaptarea clădirilor civile și spațiului urban la nevoile individuale ale persoanelor cu handicap, indicativ NP 051-2012 - Revizuire NP 051/2000". Normativul a fost aprobat în M.O. 121 bis, Partea I, din data de 5 martie 2013 (<https://www.monitoruloficial.ro/Monitorul-Oficial--PI--121Bis--2013.html>).

AM și OI se vor asigura de existența capacității administrative pentru implementarea și aplicarea Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități în domeniul fondurilor, prin acțiuni precum:

- instruirea personalului prin mecanismul de training creat și implementat de MIPE, crearea în cadrul AM și OI a unui post de expert/consilier responsabil cu aspecte privind nediscriminarea, accesibilitatea și implementarea Convenției, participarea la mecanismul de monitorizare a aplicării acestei condiții favorizante orizontale în proiectele finanțate din fonduri;
- distribuirea și asigurarea accesului la materiale de informare și instruire, bune practici, abordări și metode de transfer al informațiilor, către întreg personalul AM și OI.

În ceea ce privește promovarea CFO4, aceasta va putea fi asigurată inclusiv prin scurte mesaje de impact, prezente în toate materialele publicate și finanțate din fonduri (publicate online, tipărite, video, audio etc.). Aceste mesaje vor putea fi integrate în toate evenimentele și sesiunile de formare finanțate prin fonduri. Mesajul standard cu privire la finanțarea europeană

a tuturor activităților și produselor proiectelor ar trebui însoțită de mesaje care atrag atenția cu privire la importanța accesului egal și a nediscriminării persoanelor cu dizabilități.

Autoritățile de management, organismele intermediare, Comitetul pentru monitorizarea îndeplinirii condițiilor favorizante, Direcția Analiză și Programare și Direcția Cooperare Europeană și Internațională - prin Punctul de contact pentru implementarea Convenției -, din cadrul MIPE, vor colabora cu ANPDPD, CNCDD, Avocatul Poporului și toate ministerele și instituțiile relevante, pentru a identifica principalele direcții de acțiune în vederea implementării pe deplin a Convenției. Totodată, vor fi furnizate remedii eficiente acolo unde sunt identificate sincope în implementarea Convenției.

8. Monitorizarea, raportarea și evaluarea în cadrul programelor

Coordonarea implementării Strategiei și monitorizarea implementării, la nivel național, este realizată de Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități.

Prin operaționalizarea Mecanismului de colectare a datelor și de monitorizare a implementării Strategiei va fi asigurată intervenția în teritoriu și obținerea de date reale în vederea elaborării de rapoarte. În acest sens, au fost instruite câte două persoane din cadrul fiecărei instituții implicate în implementarea Convenției, respectiv a Strategiei.

Sub aspectul creării mecanismului de colectare de date sunt stabiliți următorii indicatori:

- a) Indicatori pentru care sunt definite ținte la nivelul domeniilor prioritare, care au rolul de a evidenția, la finalul implementării Strategiei, schimbări de o importanță deosebită în cadrul fiecăruia dintre cele 9 domenii, ca rezultat al întregii perioade de implementare.
- b) Indicatori privind realizarea obiectivelor specifice, care surprind efectul combinat al implementării tuturor măsurilor cu privire la un obiectiv specific.
- c) Indicatori de progres, care urmăresc stadiul implementării măsurilor cuprinse în Planul Operațional.
- d) Indicatorii de rezultat al măsurilor, care surprind schimbările directe sau indirecte la nivelul politicilor și serviciilor, schimbări declanșate ca urmare a implementării uneia sau mai multor măsuri.

Monitorizarea

Respectarea condițiilor favorizante va fi monitorizată pe parcursul întregii perioade de programare. Principiul este consolidat prin faptul că cheltuielile aferente unor operațiuni în legătură cu obiectivul specific vor putea fi incluse în cererile de plată, dar nu se vor rambursa de către CE până când aceasta nu a informat statul membru cu privire la îndeplinirea condiției favorizante (art. 15 alin.(5) din RDC).

În România, cadrul pentru aplicarea și monitorizarea implementării Convenției respectă prevederile articolului 33 din Convenție care stabilește obligația implementării și monitorizării acesteia la nivel național.

Monitorizarea implementării Convenției se realizează pe mai multe niveluri:

I. Hotărârea Guvernului nr. 234/2022, conferă **ANPDPD** atribuții specifice de monitorizare în domeniul protecției persoanelor cu dizabilități.

Prin Legea nr.8/2016, ANPDPD a fost desemnată Mecanism de coordonare privind implementarea Convenției. În această calitate, în conformitate cu dispozițiile art. 5 din H.G. nr. 234/2022, ANPDPD:

- a) colaborează cu punctele de contact desemnate pentru probleme referitoare la implementarea Convenției;

b) colaborează cu entitățile publice și private implicate în asigurarea protecției și respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități;

c) elaborează rapoartele prevăzute de Convenție și ia măsurile necesare pentru punerea în aplicare a recomandărilor Comitetului ONU;

d) poate pune la dispoziție sau solicita instituțiilor publice, în baza protocoalelor de colaborare, informații, date statistice și de cercetare, referitoare la situația persoanelor cu dizabilități.

Prin monitorizarea implementării Strategiei se urmărește stadiul implementării Convenției. Monitorizarea implementării Strategiei va fi realizată la nivel național de ANPDPD. Activitatea de monitorizare va consta în colectarea de date despre stadiul implementării, analiza acestora și raportarea privind progresele intermediare și evoluția indicatorilor. Au fost concepute 5 tipuri de rapoarte care să fie elaborate pe parcursul implementării Strategiei:

1. Raportul de monitorizare privind situația de referință urmărește să stabilească valorile de referință pentru indicatorii cantitativi incluși în setul de monitorizare și să evalueze eficacitatea, eficiența și sustenabilitatea mecanismului proiectat pentru procesul de colectare a datelor.

2. Rapoartele de progres pentru primul semestru al fiecărui an urmăresc stadiul implementării pentru toate măsurile incluse în Planul Operațional.

3. Rapoartele anuale de monitorizare oferă o imagine de ansamblu anuală cu privire la implementarea Strategiei, incluzând informații atât cu privire la indicatorii cantitativi, cât și la stadiul progresului înregistrat pentru fiecare măsură în parte, evidențiind, în același timp, principalele realizări și obstacole întâmpinate în anul de raportare.

4. Raportul de evaluare intermediară este un tip specific de raport care va fi redactat sub coordonarea ANPDPD, în vederea evaluării progresului înregistrat în implementarea Strategiei și a ajustării, dacă va fi cazul, a măsurilor incluse în Planul Operațional. O primă evaluare de etapă a implementării Strategiei se va desfășura la sfârșitul anului 2024.

5. Raportul final de evaluare va fi realizat în a doua jumătate a anului 2027, cu obiectivul de a prezenta rezultatele Strategiei și de a sprijini procesul de elaborare a următoarei strategii naționale.

II. Consiliul de monitorizare a implementării Convenției, constituit în baza Legii nr. 8/2016, va examina în mod regulat respectarea exercitării drepturilor persoanelor cu dizabilități în cadrul facilităților de tip rezidențial publice sau private, destinate să servească persoanelor cu dizabilități, precum și spitale/secții de psihiatrie (art. 2 alin.2), va face recomandări cu privire la respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități aflate în instituțiile menționate și va monitoriza implementarea acestora de către entitățile publice sau private care au atribuții în acest sens.

Totodată, Consiliul:

- facilitează implicarea și participarea pe deplin a societății civile, în special a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă, la procesul de monitorizare pe care îl organizează;

- facilitează accesul, anunțat sau inopinat, al reprezentanților organizațiilor neguvernamentale prevăzute la art. 5 alin. (1) din Legea nr. 8/2016, în instituțiile prevăzute la art. 2 alin. (2), în scopul monitorizării respectării drepturilor lor, pentru a asigura persoanelor cu dizabilități o reprezentare independentă în fața unei instanțe sau în fața oricărui alt organism independent; organizațiile neguvernamentale menționate au calitate procesuală activă în apărarea drepturilor și intereselor legitime ale acestor persoane;

- colaborează, ori de câte ori este necesar, cu instituția Avocatul Poporului, ca autoritate națională desemnată pentru prevenirea torturii și tratamentelor inumane și degradante;

- colaborează, ori de câte ori este necesar, cu Punctele de contact, în scopul îndeplinirii de către acestea a rolului care le revine prin Convenție și Legea nr. 8/2016;
- elaborează un raport anual de activitate, care este avizat de Comisia pentru drepturile omului, culte și minorități a Senatului și aprobat de plenul acestuia.

Activitatea de monitorizare a instituțiilor prevăzute la art. 2 alin. (2) se realizează prin vizite de monitorizare și prin informarea în orice alt mod asupra respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități de către aceste instituții.

Vizitele de monitorizare se realizează de către echipe compuse din 3 membri, dintre care un inspector de monitorizare din cadrul Consiliului de monitorizare și câte 2 experți independenți, în calitate de colaboratori externi. Deciziile echipei se iau prin consens sau prin votul majorității membrilor. Experții independenți sunt selectați în urma unui anunț publicat pe pagina de internet a Consiliului de monitorizare, de către o comisie formată din președintele, vicepreședintele Consiliului de monitorizare și 3 inspectori de monitorizare din cadrul acestuia, aleși prin tragere la sorți. Experții independenți selectați au experiență în domeniul drepturilor omului și al drepturilor persoanelor cu dizabilități, iar în selectarea experților independenți se acordă atenție reprezentării echilibrate pe criterii de gen și participării persoanelor cu dizabilități.

În ceea ce privește **punctele de contact**, fiecare dintre acestea este responsabil cu implementarea Convenției la nivelul ministerului în cadrul căruia funcționează, având în acest scop printre atribuții formularea, împreună cu Mecanismul de coordonare, și înaintarea, spre adoptare, de politici publice și programe de implementare a Convenției în domeniul ce revine ministerului în cadrul căruia funcționează, prin consultarea îndeaproape și implicarea în mod activ a persoanelor cu dizabilități, inclusiv a copiilor cu dizabilități, prin organizațiile care îi reprezintă.

În cadrul MIPE, funcționează **Compartimentul Punctul de contact (PC) pentru implementarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități**. Obiectivul principal al PC îl constituie promovarea, protejarea și asigurarea exercitării depline și în condiții de egalitate a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului pentru toate persoanele cu dizabilități și promovarea respectului pentru demnitatea lor intrinsecă. Compartimentul este, printre altele, responsabil de integrarea aspectelor legate de drepturile persoanelor cu dizabilități în programele finanțate din fonduri 2021-2027, punerea în acord cu prevederile Convenției a cadrului legislativ, a politicilor, programelor și măsurilor din domeniul de competență al MIPE, asigurarea consultării și implicării persoanelor cu dizabilități, prin organizațiile care le reprezintă, în procesul de integrare a prevederilor Convenției în domeniul de competență al MIPE, verificarea transunerii prevederilor Convenției în programele subsecvente Acordului de Parteneriat etc.

La solicitarea AM, compartimentul PC analizează și formulează, după caz, puncte de vedere asupra ghidurilor/orientărilor/metodologiilor aferente implementării programelor finanțate din fonduri, din perspectiva implementării Convenției. De asemenea, participă în calitate de membru la reuniunile comitetelor de monitorizare ale programelor operaționale/naționale afaceri interne.

III. Prin Decizia Prim-Ministrului nr. 226 din 27.04.2020 a fost înființat Comitetul pentru monitorizarea îndeplinirii condițiilor favorizante, cu rol consultativ, coordonat de Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene. Comitetul, în cadrul căruia autoritățile și instituțiile publice sunt reprezentate la nivel de conducător sau de secretar de stat, are rolul de a analiza progresul în implementarea măsurilor asumate de autoritățile responsabile de îndeplinirea condițiilor favorizante, de a propune soluții de depășire a blocajelor identificate, asigurând, după caz, constituirea unor grupuri de lucru dedicate, de a monitoriza îndeplinirea condițiilor

pe toată perioada de programare 2021-2027, precum și de a furniza informațiile solicitate de Comisia Europeană, după caz.

Din cadrul Comitetului, în calitate de membrii, fac parte: Ministerul Educației, Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului, Ministerul Afacerilor Interne - Inspectoratul General pentru Situații de Urgență, Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, Ministerul Muncii și Solidarității Sociale, Ministerul Sănătății, Cancelaria Prim-Ministrului, Secretariatul General al Guvernului, Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, Agenția Națională pentru Romi, Agenția Națională pentru Achiziții Publice, Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții, Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații, Autoritatea pentru Digitalizarea României, autorități de management, Consiliul Concurenței, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est, Agenția pentru Dezvoltare Regională Sud-Est, Agenția pentru Dezvoltare Regională Sud-Muntenia, Agenția pentru Dezvoltare Regională Sud-Vest Oltenia, Agenția pentru Dezvoltare Regională Vest, Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Vest, Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru, Agenția pentru Dezvoltare Regională București-Ilfov.

La ședințele Comitetului pot participa, în calitate de invitați, reprezentanți ai autorităților publice centrale, respectiv ai structurilor aflate în subordinea sau coordonarea acestora.

În conformitate cu art. 3, Comitetul se reunește în ședințe de lucru la solicitarea Ministerului Fondurilor Europene sau a oricărui membru.

IV. Comitetele de monitorizare ale programelor (CM) vor examina implementarea programelor, progresele înregistrate în îndeplinirea obiectivelor acestora, orice probleme care influențează performanța programului și măsurile luate pentru a le remedia.

În conformitate cu Articolul 39 alin.(1) din RDC, statul membru stabilește componența comitetelor de monitorizare și asigură o reprezentare echilibrată a autorităților și organismelor intermediare relevante, a partenerilor economici și sociali și a organismelor relevante care reprezintă societatea civilă, inclusiv a organismelor responsabile de promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități. În cadrul comitetelor de monitorizare, în conformitate cu Articolul 40, alin.(1) lit. h) din RDC, membrii acestora vor examina îndeplinirea condiției favorizante privind implementarea și aplicarea Convenției pe parcursul întregii perioade de programare. Totodată, conform art. 40 alin.(2) lit.a), comitetele de monitorizare vor aproba „metodologia și criteriile folosite pentru selectarea operațiunilor, inclusiv orice modificări ale acestora [...]”; la cererea Comisiei, metodologia și criteriile folosite pentru selectarea operațiunilor, inclusiv orice modificări ale acestora, se transmit Comisiei cu cel puțin 15 zile lucrătoare înainte de a fi prezentate comitetului de monitorizare”.

Comitetele de monitorizare se vor reuni cel puțin o dată pe an și vor examina toate chestiunile care afectează progresele făcute de program în realizarea obiectivelor sale (art. 38 alin. (3) din RDC).

În cadrul comitetelor de monitorizare se vor regăsi în calitate de membri sau observatori, reprezentanții autorităților de management, ANPDPD, CNCDD, DCEI-Punctul de contact pentru implementarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități și ai altor structuri relevante din punct de vedere al implementării și aplicării Convenției.

La aprobarea metodologiei și a criteriilor de evaluare și selecție, membrii CM se vor asigura cu privire la îndeplinirea acestei condiții favorizante orizontale.

Din rațiuni de transparență, documentele rezultate în urma reuniunilor comitetelor de monitorizare vor fi puse la dispoziția publicului, inclusiv într-o formă accesibilă persoanelor cu dizabilități.

V. Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Autoritățile de Management și Organismele Intermediare

Autoritățile de Management vor asigura monitorizarea implementării PO gestionate și a proiectelor finanțate în cadrul respectiveor PO și vor monitoriza îndeplinirea condiției privind implementarea CDPD. În acest scop, vor efectua verificări pentru a se asigura că rezultatele proiectului au fost livrate cu respectarea legislației aplicabile, a obiectivelor programului și a condițiilor prevăzute în contractul de finanțare - implicit a condiției favorizante orizontale ce face obiectul prezentului Ghid.

Pe baza procedurilor specifice, autoritățile de management vor efectua verificări administrative cu privire la cererile de plată transmise de beneficiari și verificări la fața locului ale operațiunilor (art. 74 alin. (2) din RDC). În acest scop, se vor utiliza instrumente specifice precum: rapoarte de progres/monitorizare înaintate de beneficiari, efectuarea de vizite de verificare/monitorizare pe teren la beneficiarii contractelor de finanțare etc., prin care se va urmări inclusiv îndeplinirea condiției favorizante privind implementarea Convenției.

În vederea măsurării progresului și a efectelor acestora, autoritățile de management vor stabili indicatorii utilizați în monitorizarea și evaluarea programelor și a Acordului de Parteneriat. AM vor informa CM cu privire la activitățile și realizările legate de progresele înregistrate în punerea în aplicare a planului de evaluare, la rezultatele evaluărilor, precum și asupra modalităților propuse pentru implementarea acestora.

În scopul certificării cheltuielilor cuprinse în aplicațiile de plată care se transmit Comisiei Europene, Autoritatea de Certificare și Plată va putea efectua, de asemenea, misiuni de verificare la fața locului la nivelul agențiilor de implementare, autorităților de management, organismelor intermediare și, după caz, la beneficiari.

În ceea ce privește recomandările formulate de organismele de control/audit europene și naționale, AM vor urmări soluționarea acestora și vor asigura implementarea planurilor de acțiune pentru remedierea deficiențelor identificate, colaborând în acest scop cu structura de audit public intern și alte structuri relevante, din cadrul MIPE.

Pe parcursul perioadei de programare, evaluarea se va realiza atât la nivelul funcțional al AM, prin unitățile de evaluare din cadrul fiecărei autorități, cât și la un nivel mai general, în cadrul Direcției Generale Coordonare Sistem și Monitorizare și al Direcția Cooperare Europeană și Internațională - Punctul de contact pentru implementarea Convenției. La acest din urmă nivel, mai general, se vor putea realiza evaluări pe teme transversale, se va sprijini și dezvolta capacitatea operațională a unităților de evaluare din cadrul AM, se vor realiza activități generale de asigurare a calității evaluărilor, schimb de informații actualizate (legislative, operaționale etc.), analize și propuneri privind îmbunătățirea implementării Convenției ș.a.

Raportarea

În cadrul acestui proces, se vor transmite Comisiei date cumulative pentru fiecare program până la 31 ianuarie, 30 aprilie, 31 iulie, 30 septembrie și 30 noiembrie în fiecare an, cu privire la indicatorii financiari comuni de realizare și de rezultat și indicatorii specifici programului.

RDC aduce noi cerințe în dezvoltarea sistemului de colectare de date și schimb electronic de date între beneficiari și autoritățile de management, precum și între diferitele autorități ale sistemului de management și control.

Perioada de programare 2021-2027 dezvoltă schimbul electronic de date și extinde suplimentar anumite aspecte ale colectării de date privind operațiunile și beneficiarii. Acestea vor fi

publicate în format electronic pe o pagină internet dedicată, gestionată de autoritățile de management.

Toate datele necesare pentru monitorizarea progreselor înregistrate în implementare, inclusiv rezultatele și performanța programelor, vor fi transmise Comisiei Europene pe cale electronică.

Prin crearea sistemului informatic centralizat de date vor fi generate tabele de indicatori care vor oferi o imagine asupra progresului intervențiilor. Acolo unde este posibil, indicatorii vor fi defalcați pentru fiecare prioritate pe obiective specifice și, după caz, pe categorii de regiuni cu referire la: numărul de operațiuni selectate, costurile totale eligibile ale acestora, contribuția din fonduri și cheltuielile totale eligibile declarate de beneficiari către autoritatea de management (toate defalcate în funcție de tipul de intervenție), precum și la valorile indicatorilor de realizare și de rezultat pentru operațiunile selectate și valorile obținute pe operațiuni. Informațiile vor fi disponibile aproape în timp real, atât pentru structurile definite prin lege ca având atribuții de monitorizare a implementării Convenției (MIPE, AM, OI, ANPDPD, Comitetul pentru monitorizarea îndeplinirii condițiilor favorizante, comitetele de monitorizare a programelor), cât și pentru reprezentanții societății civile, care vor putea avea acces la datele referitoare la implementarea Convenției.

Anual, ANPDPD va elabora un raport privind stadiul implementării Strategiei care va fi făcut public în al doilea trimestru al anului următor pentru anul precedent. O primă evaluare de etapă a implementării Strategiei se va desfășura la sfârșitul anului 2023. Pe baza rezultatelor acestei evaluări de etapă se va decide cu privire la oportunitatea ajustării Planului operațional, astfel încât să poată fi amendate măsurile propuse.²⁷

Evaluarea fondurilor 2021-2027

În contextul art. 41 din RDC, anual, se organizează reuniuni de evaluare între Comisie și fiecare stat membru, pentru analizarea performanței fiecărui program. Pentru programele sprijinite din FEDR, FSE+, Fondul de coeziune, FTJ și FEAMPA, vor fi puse la dispoziția Comisiei, cu cel puțin o lună înainte de reuniunea de evaluare, cele mai recente date și informații cu privire la elementele enumerate la articolul 40 alineatul (1).

Potrivit Articolului 44 alin.(1) din RDC, autoritățile de management vor efectua evaluări ale programului din perspectiva eficacității, a eficienței, a relevanței, a coerenței și a valorii adăugate a UE, cu scopul de a îmbunătăți calitatea elaborării și a implementării programelor.

Evaluările vor examina efectele programelor operaționale pe teren, pe baza indicatorilor și a țintelor programelor și a unei analize detaliate. În cadrul evaluărilor, vor fi diseminate atât bazele, cât și rezultatele acestora. Evaluările vor include lecțiile învățate, problemele și modalitățile de îmbunătățire în continuare a acțiunilor și impactul acestora.

Informații cu privire la implementarea Convenției la nivelul fiecărui PO vor fi transmise în avans membrilor CM și vor fi prezentate în cadrul reuniunii comitetului de monitorizare de către reprezentanții respectivelor autorități de management.

Concluziile reuniunii anuale de reexaminare se vor consemna într-un proces-verbal, iar în situația unor probleme referitoare la implementarea și aplicarea Convenției, identificate de către Comisia Europeană (CE), autoritățile de management împreună cu organismele intermediare vor lua toate măsurile necesare pentru remedierea acestora, cu informarea CE în termen de trei luni în legătură cu aspectele menționate.

Statisticile care generează indicatorii de context vor putea fi suplimentate cu anchete, studii sau alte tehnici de colectare și interpretare a datelor. Nevoile specifice de informații

---

²⁷ Strategia Națională privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2022-2027

complementare și activitățile planificate corespondente vor fi incluse în Planurile de evaluare ale PO.

9. Examinarea plângerilor referitoare la fonduri

În conformitate cu art. 69 alin. 7 din RDC, plângerile potențialilor beneficiari și ale beneficiarilor selecționați, care au ca obiect operațiunea propusă sau selectată, cu privire la litigii cu părți terțe privind implementarea programului sau a operațiunilor aferente, pot fi înaintate atât în atenția autorităților naționale, autonome și independente însărcinate cu protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități, cât și în atenția Comisiei Europene. În urma examinării plângerilor înaintate de cetățeni sau actorii relevanți CE, rezultatele sunt comunicate acesteia.

În scopul identificării și raportării neregulilor și situațiilor de nerespectare a implementării condiției favorizante orizontale privind implementarea Convenției, structurile cu competențe în gestionarea fondurilor au obligația verificării sesizărilor provenite din interiorul și din exteriorul autorității. Ofițerul de nereguli dar și întregul personal de la nivelul AM și OI vor participa la prevenirea și detectarea cazurilor de neconformitate cu privire la îndeplinirea acestei condiții favorizante orizontale. Sursele sesizărilor privind cazurile de neconformitate în raport cu implementarea Convenției pot fi: verificări efectuate la nivelul OI/OIR/AM, note/rapoarte de control ale structurilor de control interne, rapoarte de audit intern, acte de control/audit întocmite de reprezentanții Uniunii Europene, rapoarte de audit emise de Autoritatea de Audit/ structurile de audit extern, rapoarte de verificare la fata locului emise de Autoritatea de Certificare și Plata ș.a.

În conformitate cu dispozițiile Convenției, art. 4 alin. 1, lit.b)²⁸, în cazul plângerilor de natură legislativă, ANPDPD împreună cu punctele de contact constituite în baza Legii nr.8/2016, precum și cu reprezentanții altor ministere și instituții, după caz, vor întreprinde măsurile necesare în vederea modificării sau eliminării unor prevederi legislative contrare drepturilor persoanelor cu dizabilități.

Punctul de contact pentru implementarea Convenției din cadrul MIPE îndeplinește funcția de structură însărcinată cu centralizarea tuturor plângerilor beneficiarilor și potențialilor beneficiari de fonduri, transmise atât pe pagina internet a ministerului, cât și transmise de Comisia Europeană.

Autoritățile de management și organismele intermediare pentru gestionarea fondurilor 2021-2027, atunci când se află în posesia unor plângeri ce le-au fost comunicate de către beneficiari sau potențiali beneficiari, precum și atunci când dispun de rapoarte de audit sau orice alte rapoarte de control având drept concluzii nerespectarea implementării Convenției, vor transmite aceste informații către PC din cadrul MIPE.

În același timp, Consiliul de monitorizare a implementării Convenției, pentru instituțiile supuse monitorizării sale²⁹, va putea comunica PC orice eventuale nereguli identificate în implementarea Convenției.

Prin calitatea de membru în comitetele de monitorizare a programelor, în urma centralizării plângerilor, PC va prezenta în reuniunile CM situația neregulilor înregistrate în implementarea Convenției, împreună cu soluțiile identificate, după caz. În funcție de natura neregulilor, cu concursul AM/OI, PC va prezenta informații cu privire la plângerile înregistrate (număr, tipologie etc.), ce acțiuni s-au întreprins și ce măsuri vor fi luate pentru evitarea producerii lor

---

²⁸ „[Statele părți se angajează] să ia toate măsurile corespunzătoare, inclusiv cele legislative, pentru a modifica sau abroga legile, reglementările, cutumele și practicile existente care constituie discriminare a persoanelor cu dizabilități.”

²⁹ facilități de tip rezidențial publice sau private, destinate să servească persoanelor cu dizabilități, precum și spitale/secții de psihiatrie (cf. Legii nr.8/2016)

în viitor, cum ar fi: accesibilizarea formatelor în care sunt oferite informații despre finanțare (anunțuri, ghiduri, instrucțiuni etc.), modificarea și completarea criteriilor de eligibilitate a proiectelor privind accesibilitatea, eliminarea prevederilor ce împiedică ori limitează accesul persoanelor cu dizabilități la fonduri etc.

Orice persoană care se consideră discriminată se poate adresa CNCD cu o petiție, în termen de cel mult 1 an de la data săvârșirii faptei sau de la data la care putea să ia cunoștință de săvârșirea ei. CNCD poate decide monitorizarea cazurilor de discriminare, prin supravegherea ulterioară a părților implicate.

Totodată, Instituției Avocatul Poporului i se poate adresa orice persoană fizică ce consideră că i-au fost încălcate drepturile și libertățile, prin acte sau fapte administrative ale autorităților publice. Modalitățile de lucru în vederea soluționării petițiilor includ anchete, recomandări, rapoarte speciale, audiențe și linii telefonice tip dispecerat (atât la sediul instituției Avocatul Poporului, cât și la nivelul celor 14 birouri teritoriale, este asigurat serviciul de dispecerat - telefon la sediul central: 021.312.71.34, <http://www.avp.ro/linkuri/birouriteritoriale.pdf>).

Organizațiile neguvernamentale în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități vor avea acces la informații și vor putea monitoriza, de asemenea, evoluțiile în soluționarea plângerilor.

10. Prevederi finale

În funcție de evoluțiile viitoare în implementarea programelor, precum și în organizarea și funcționarea cadrului național legal și instituțional din domeniul implementării Convenției, prezentul Ghid poate fi supus unor modificări și/sau completări, cu participarea și consultarea tuturor părților interesate.

În același timp, pe parcursul perioadei de implementare, Ghidul va putea fi îmbunătățit pe baza sugestiilor și a valorii adăugate pe care le pot aduce schimbul de bune practici la nivel european, învățarea reciprocă, recenzii față-în-față etc.

Anexele de mai jos sunt parte integrantă a acestui Ghid:

Anexa 1 - Glosar de termeni

Anexa 2 - Politica de coeziune - Regulamente europene 2021-2027 - scurtă prezentare

Anexa 3 - Legislație europeană aplicabilă domeniului drepturilor omului și drepturilor persoanelor cu dizabilități

Anexa 4 - Legislație națională în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități

Anexa 5 - Cadrul instituțional al UE pentru implementarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități

Anexa 6 - Model de grila de verificare a accesibilității

Anexa 7 - Principalele dispoziții legislative la nivel național și internațional privind accesibilitatea

Ghidul *"Reflectarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități în pregătirea și implementarea programelor și proiectelor cu finanțare nerambursabilă alocată României în perioada 2021-2027"*, împreună cu anexele aferente (1-7), este publicat pe site-ul MIPE, la adresa:

<https://mfe.gov.ro/minister/punctul-de-contact-pentru-implementarea-conventiei-privind-drepturile-persoanelor-cu-dizabilitati/>

